

Pridjevska sastavnica opisivačkih tekstova učenika nižih razreda osnovne škole

Miloloža, Anđela

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:688154>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

**ANĐELA MILOLOŽA
DIPLOMSKI RAD**

**PRIDJEVSKA SASTAVNICA
OPISIVAČKIH TEKSTOVA UČENIKA
NIŽIH RAZREDA OSNOVNE ŠKOLE**

Petrinja, srpanj 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE
Petrinja

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Anđela Miloloža

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: PRIDJEVSKA SASTAVNICA
OPISIVAČKIH TEKSTOVA UČENIKA NIŽIH RAZREDA
OSNOVNE ŠKOLE**

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Lidija Cvikić

Petrinja, srpanj 2018

ZAHVALA

Prije svega, najviše se želim zahvaliti izv. prof. dr. sc. Lidiji Cvikić na iskazanom povjerenju, vodstvu i savjetima tijekom pisanja ovoga rada.

Velike zahvale idu mojim roditeljima Branku i Nedi Miloloža, bratu i sestrama na strpljenju, finansijskoj, a i moralnoj podršci tijekom studiranja.

Također, želim se zahvaliti dragim ljudima Tinu Pušiću, Ani Mariji Sokolić, Matei Čolak i Lauri Gradečki i svima ostalima koji su bili uz mene i pomagali mi pri pisanju ovoga rada.

SADRŽAJ

SAŽETAK	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. JEZIČNO IZRAŽAVANJE	5
3. JEZIČNE DJELATNOSTI	7
3.1. Slušanje	7
3.2. Govorenje	8
3.3. Čitanje	8
3.4. Pisanje	9
4. RAZVOJ JEZIKA	11
5. PRIDJEVI KAO VRSTA RIJEČI	13
5.1. Opisni i odnosni pridjevi	14
5.2. Gramatičke kategorije pridjeva	15
5.3. Sklonidba pridjeva	17
5.4. Stupnjevanje (komparacija) pridjeva	21
6. ATRIBUTNA I PREDIKATNA FUNKCIJA PRIDJEVA	22
7. RAZVOJNI TIJEK OVLADAVANJA PRIDJEVA	24
8. OPIS ISTRAŽIVANJA	25
8.1. Cilj i problem istraživanja	25
8.2. Hipoteze istraživanja	25
8.3. Uzorak istraživanja:	25
8.4. Instrumenti i metode istraživanja	26
8.5. Motivacija za nastavni sat	26
9. Rezultati istraživanja i rasprava	27
9.1. Uporaba pridjeva s obzirom na dob	27
9.2. Uporaba pridjeva s obzirom na način motivacije	29
9.3. Uporaba raznolikijih pridjeva s obzirom na motivaciju	33
9.4. Razlika u atributnoj i predikatnoj uporabi pridjeva	40
9.5. Frekvencija i oblik pridjeva	42
10. ZAKLJUČAK	50
DODACI	52
PRILOZI	54
LITERATURA	64
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZJAVI RADA	65

SAŽETAK

U ovome diplomskom radu govori se o uporabi pridjeva u pisanim sastavcima učenika nižih razreda osnovne škole. Glavni cilj bio je istražiti koliko često učenici koriste pridjeve u pisanim sastavcima na određenu temu te se želi utvrditi hoće li se uporaba pridjeva razlikovati s obzirom na motivaciju učenika prije pisanja sastavka.

U uvodnome dijelu rada opisan je sadržaj predmeta Hrvatski jezik, kao najzastupljeniji predmet osnovnoškolskog obrazovanja. Nadalje, u radu je opisano jezično izražavanje i jezične djelatnosti te sam razvoj jezika. Detaljnije su opisani pridjevi kao vrsta riječi, gramatičke kategorije pridjeva i uloge pridjeva kao što su atributna i predikatna. Također se opisuje razvojni tijek ovladavanja pridjeva.

Središnji dio diplomskoga rada čini istraživanje koje je detaljno opisano u poglavlju 8. Istraživanje je provedeno na uzorku od 89 učenika trećih i četvrtih razreda osnovne škole. Učenici su trebali napisati opisni tekst na temu *Moj prijatelj* u trećem i *Moja učionica* u četvrtom razredu. Učenici jednoga trećega i jednoga četvrtoga razreda bili su eksperimentalna skupina koja je posebno motiviran za pisanje sastavka, dok su ostali učenici činili kontrolnu skupinu. Istraživanje je pokazalo da uporaba pridjeva može ovisiti o načinu motivacije kao što se vidi iz rezultata u trećem razredu, ali isto tako može ovisiti i o dobi učenika, a to se može zaključiti na temelju usporedbe između trećih i četvrtih razreda.

KLJUČNE RIJEČI: Hrvatski jezik, pridjevi, pismeni sastavci, istraživanje

SUMMARY

This graduate thesis deals with the use of adjectives in written compositions of elementary school pupils. The main aim was to investigate how often students use the adjectives in written compositions on a particular topic and want to determine whether the use of adjectives differs with motivation.

As far as theories are concerned, the introductory part describes the subject of Croatian language, as the most prominent element of elementary education. Furthermore, the paper describes linguistic expression and linguistic activity as well as language development itself. More specifically, adjectives are described as type of words, grammatical categories of adjectives, and the role of adjectives such as attributive and predicate. At the very end, there is the developmental course of mastering adjectives.

This graduate thesis consists of the research detailed in Chapter 8. The research was conducted on a sample of 89 third and fourth grade students of the elementary school of Antun Branko Šimić. The students were supposed to write a composition on a particular topic, and the themes written in the composition were *My Friend* in the Third, and *My Classroom* in the Fourth Class. In one third and one fourth grade, experimental motivation was carried out, and in the other four classes control motivation. The topics of the written compositions were *My Friend* in the Third, and *My Classroom* in the Fourth Class. The research showed that usage of adjectives can be influenced by motivation, as it can be seen from the results of third graders. Furthermore, comparison between third and fourth graders revealed that age of pupils plays significant role in number of adjectives used.

KEY WORDS: Croatian language, adjectives, written compositions, research

1. UVOD

Nastavni predmet Hrvatski jezik najzastupljeniji je u osnovnoškolskom obrazovanju. S predmetom Hrvatski jezik učenici se prvi puta susreću u prvom razredu osnovne škole, gdje se nastava Hrvatskog jezika održava pet sati tjedno ili 175 sati godišnje (Visinko 2010).

Prema Visinko (2010) u predmetu Hrvatski jezik učenici razvijaju i jačaju komunikacijsku jezičnu kompetenciju koja se odnosi na znanja, sposobnosti i vještine. Iz toga se može zaključiti, sukladno Nastavnom planu i programu (2006) da je temeljni cilj nastave hrvatskog jezika dobro pripremiti i osposobiti učenike za jezičnu komunikaciju u kojoj će učenici naučiti ovladavati svim sadržajima nastavnih predmeta. Kada se kaže "ovladati svim sadržajima", tada se misli na jačanje i razvoj jezičnih sposobnosti, znanja i vještina učenika. Stoga je vrlo važno, nakon osmogodišnjeg obrazovanja, stvoriti pismenu osobu koja najprije treba biti govornik hrvatskoga jezika i biti sposobna provoditi jezičnu komunikaciju u svim situacijama (Pavličević-Franić, 2005).

Hrvatski jezik uči se od prvoga do osmoga razreda, a obuhvaća četiri predmetna područja nastave Hrvatskoga jezika: hrvatski jezik, književnost, jezično izražavanje i medijsku kulturu.

Visinko (2010) navodi da se u nastavi Hrvatskog jezika provodi komunikacijski pristup pomoću kojeg se razvijaju jezične djelatnosti – slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Budući da se govori o bitnim sadržajima koji se odnose na sve predmete u školi, važno ih je učiti kroz cijeli život.

U ovom radu istražuje se koliko učenici koriste pridjeve u pisanim sastavcima i na koji način. Osnovni je cilj ovoga istraživanja utvrditi uporabu pridjeva u pismenim sastavcima s obzirom na dob učenika. Učenici pridjeva kao vrstu riječi rabe od ranoga djetinjstva, no tek se u drugom razredu susreću s pojmom opisivanja u predmetnom području jezičnog izražavanja. Prema Nastavnom planu i programu (2006) teme su razne, kao npr. opis cvijeta, lika ili bilo kojeg predmeta, gdje učenici moraju opisati lik prema planu opisa ili predmet prema planu opisa. Također, u drugom se razredu

osnovnoškolskog obrazovanja rabi stvaralačko pisanje – pisanje sastavka, koji se uglavnom pišu prema zadanome poticaju. U trećem se razredu učenici susreću s oblikovanjem kraćeg sastavka, no, oni već tada moraju znati da sastavak sadrži tri dijela – uvod, glavni dio i zaključak te se trebaju toga i pridržavati. Učenici trećeg razreda sastavke pišu na određenu temu u skladu s Nastavnim planom i programom, uz poticaj ili bez njega. U četvrtom se razredu opisivanje dijeli na stvaran opis i na slikovit opis. Učenici razlikuju pojmove stvaran i slikovit opis te opisuju prema planu, pismenim ili usmenim putem.

U radu će se najprije raspravljati o pridjevu kao vrsti riječi, zatim o jezičnome razvoju s obzirom na ovladavanje pridjevima. Prikazat će se rezultati provedenoga istraživanja te navesti zaključci.

2. JEZIČNO IZRAŽAVANJE

Kao što je već navedeno, jezično izražavanje nastavno je područje u nastavnome predmetu Hrvatski jezik. Pavličević–Franić (2005) jezično izražavanje definira ovako:

"Priopćavanje odnosno prijenos poruka uz pomoć jezika naziva se jezično izražavanje, a može se ostvariti: usmenom komunikacijom (izražavanje govorom ili govoreni jezik) i pismenom komunikacijom (izražavanje pismom ili pisani jezik)." (Pavličević–Franić 2005, str. 87).

Jezično izražavanje cjelina je koja obuhvaća sve četiri jezične djelatnosti: govorenje, slušanje, čitanje i pisanje.

Rosandić (2002) smatra da postoji pet jezičnih djelatnosti. Uz sve nabrojene, on dodaje još i prevođenje.

"Svrha je toga nastavnoga područja, u suradnji s ostalim nastavnim područjima, razvijanje kulture slušanja, govorenja, čitanja, pisanja i prevođenja." (Rosandić, 2002, str. 19, 21).

Jezično izražavanje jedno je od četiriju predmetnih područja predmeta Hrvatski jezik koje se "bavi govornom i pisanom uporabom hrvatskoga jezika na recepcijskoj, produkcijskoj i interakcijskoj razini" (Visinko, 2010, str. 10). Visinko (2010) također tvrdi da su sposobnosti jezičnog izražavanja vrlo važne u životu svake osobe te im se treba davati velika pažnja i posvećivati dosta vremena u svim komunikacijskim situacijama vezanim za jezik. Iznimno je važno, tvrdi Visinko (2010), poticati i razvijati učenikove sposobnosti i vještine jezičnoga izražavanja, posebice govornu i pisanu uporabu jezika. Također je važno znati vrijednost svake od jezične djelatnosti – slušanja, govorenja, čitanja i pisanja. Naravno, ne treba zaboraviti ni prevođenje kao jezičnu djelatnost koja se "ne ostvaruje samo u odnosu dvaju jezika (npr. hrvatskoga jezika i nekoga stranog jezika) nego i u odnosu standardnoga jezika i njegova varijeteta (npr. hrvatskoga standardnoga jezika i nekoga čakavskoga idioma)" kako tvrdi Visinko (2010, str. 15).

Milas (2013) ističe kako učenici u školu dolaze s već naučenim zavičajnim idiomom, a za standardni jezik znaju da postoji budući da su se susreli s njim putem emisija i televizije te da se razlikuje od njihovog naučenoga govora. Kako navodi Gudelj–Velaga (1990) tijekom osmogodišnjeg školovanja učenik se postupno počinje služiti standardnim jezikom. Što se tiče zavičajnog idioma, on je i dalje kao nastavni sadržaj i predmet poučavanja, a na kraju školovanja "književni je jezik idiom kojim se učenik

služi u društvenoj komunikacijskoj praksi, a zavičajnim se govorom služi voljno, prigodno i stilogeno" (Gudelj–Velaga 1990, str. 90.) Prema Visinko (2010) učenici i učitelji služe se standardnim jezikom u školskoj ustanovi, a kod kuće, odnosno u komunikacijskoj jezičnoj praksi koriste zavičajni idiom koji je potrebno njegovati i očuvati.

Vrlo je bitno naučiti djecu razliku između pojmova standardni jezik i zavičajni idiom te učenici moraju biti sposobni naučiti kojim se jezikom i u kojoj situaciji moraju koristiti. Zavičajni idiom mora se njegovati, a standardni jezik mora se učiti.

Pavličević–Franić (2005) smatra da se jezično izražavanje odnosi na usmeno i pismeno izražavanje. Bitno je naglasiti da čovjek točno zna kako se izražava i kako piše te se po tome i prepoznaje. Djeca razvijaju usmenu i pismenu komunikaciju, tj. sporazumijevanje s okolinom oponašanjem svakodnevnih situacija, pisanjem raznih tekstova i provođenje gramatičkih, leksičkih, stilsko–kompozicijskih i gramatičko – pravopisnih vježbi. Za usmeno ili pismeno jezično izražavanje važno je poznavanje normi standardnoga jezika, važno je da učenici biraju riječi koje se slažu s temom, trebaju se u svakoj situaciji znati iskoristiti jezičnim izražajnim sredstvima, znati upotrijebiti pravilni jezični idiom, što znači da se treba znati razlika između uporabe standardnog jezika i uporabe zavičajnog idioma ili razgovornog idioma. (Pavličević–Franić, 2005)

Pavličević–Franić (2005) uz pojam jezično izražavanje veže i pojam jezična kompetencija. Jezična kompetencija je ona koja proučava teoriju o normama standardnoga jezika. Komunikacijska se kompetencija, za razliku od jezične, odnosi na izražavanje u određenim komunikacijskim situacijama. Pavličević–Franić (2005) smatra da bi veću pažnju trebalo davati "komunikacijskoj osposobljenosti na razini funkcionalnog jezičnoga izražavanja, a tek kasnije (u višim razredima) i u manjem opsegu, usvajanju teorijskoga lingvističkoga znanja na razini gramatičke normativnosti." (Dunja Pavličević – Franić, str. 89). To bi značilo da u nižim razredima treba veću pažnju posvećivati konkretnim sadržajima iz svakodnevnih situacija učenika.

S obzirom na to da se jezično izražavanje ostvaruje govorenjem, čitanjem, pisanjem i slušanjem, u sljedećem poglavlju bit će riječ o svakoj navedenoj jezičnoj djelatnosti.

3. JEZIČNE DJELATNOSTI

Pavličević–Franić (2005) navodi da usvajanje jezika ovisi o razvoju četiriju jezičnih djelatnosti – slušanja, govorenja, čitanja i pisanja, a tek kasnije dolazi prevođenje.

"Prevođenje" je najsloženija jezična djelatnost pa se javlja pred kraj razvojnoga puta jezičnih djelatnosti" (Pavličević – Franić 2005, str. 91).

Pavličević–Franić (2005) opisuje da čovjek treba savladati jezične djelatnosti kako bi se mogao služiti jezikom, znači mora znati slušati, govoriti, čitati i pisati. Isto tako, autorica navodi da čovjek treb biti dobar govornik, ali pritom ne znači da mora znati pisati i biti vješt u tome jer možda nije savladao vještinu pisanja. Svi ljudi su sposobni govoriti, ali nisu svi sposobni javno govoriti (javni govori, javno sporazumijevanje). Stoga autorica zaključuje da se neki dijelovi u jezičnom izražavanju mogu usavršiti, tj. uvježbati, nešto se uči, a nešto je i prirodno urođeno. Čovjek mora naučiti uspješno se sporazumijevati, a da bi to naučio, treba učiti svladati jezične sposobnosti, vještine i znanja. (Pavličević–Franić, 2005)

U nastavi Hrvatskog jezika nužno je razvijati i poticati sve četiri jezične djelatnosti jednako jer sve su međusobno povezane te jedne bez drugih ne mogu. U nastavku će nešto više biti riječ o svakoj od četiriju jezičnih djelatnosti.

3.1. Slušanje

Pavličević–Franić (2005) definira slušanje kao "vrstu receptivne čovjekove sposobnosti (sposobnosti primanja) koja omogućuje usvajanje fonetsko–fonološkoga sustava nekoga jezika, dakle usvajanje fonema, prozodema i intonema." (Pavličević–Franić, 2005, str. 92)

Pavličević–Franić (2005) i Visinko (2010) tvrde da je slušanje djelatnost koja se događa prva te se tek kasnije povezuje s ostalim jezičnim djelatnostima. Pavličević–Franić (2005) navodi da jezični razvoj djeteta upravo započinje samim razvojem slušanja te se na taj način razvija glasovni sustav, naglasni sustav i ritmičko-melodijski sustav.

3.2. Govorenje

Pavličević–Franić (2005) prevođenje definira kao vrstu "proizvodne (produktivne) jezične djelatnosti kojom se leksički, gramatičkim, fonološkim i prozodijским sredstvima nekoga jezika prenosi usmena poruka u procesu jezičnoga sporazumijevanja" (Pavličević–Franić, 2005, str. 94).

Za govor je potrebno dvoje ljudi (govornik i slušatelj) koji se unutar komunikacije neprestano izmjenjuju. Temeljni je dio svakoga govora govorni čin koji nam omogućuje da se zna o čemu se govori, da se biraju određeni sadržaji prema kojima govor nastaje, što znači ono što izgovorimo, da se nauči koja je svrha govora uopće i da se shvati kontekst govora (Pavličević–Franić, 2005).

Govorenje uključuje ovladavanje fonološkom i naglasnom normom te ostalim izgovornim obilježjima, uključujući i govorne vrednote jezika.

3.3. Čitanje

Pavličević–Franić (2005) smatra da je "čitanje složena aktivnost primanja informacija u pisanome obliku koja ovisi o nekoliko sposobnosti i vještina što se postupno razvijaju" (Pavličević – Franić, 2005, str. 97).

Da bi čovjek mogao i znao čitati, kako navodi Pavličević–Franić (2005), najprije treba ovladati nekim vještinama. Primjerice, čovjek treba razviti govor i govornu osjetljivost, rastavljati riječi na glasove, poznavati pisane znakove, prijenos glasa u napisani tekst te prevođenje, šifriranje i dešifriranje.

Prema Pavličević–Franić (2005) čitanje se ostvaruje kao vještina i kao sposobnost. Vještina označava "primanje i odašiljanje poruka u priopćavanju" (Pavličević – Franić, 2005, str. 97), a sposobnost označava "interpretativno čitanje kao nadogradnja kojoj prethodi savladavanje vještine čitanja" (Pavličević–Franić, 2005, str. 97).

Čitanje je djelatnost koja se vježba pa je potrebno učenicima davati zadatke pomoću kojih će doći do savladavanja čitanja. Vrlo je korisno u nastavi, navodi Visinko (2010), čitati naglas radi razvoja vrednota govorenoga jezika. Učenici trebaju čitati sami, to je vrlo bitno jer što se više i češće čita, brže se ostvaruju i vještine i sposobnosti čitanja. Isto tako, tada se razvija i navika čitanja kod učenika, što je jedna od bitnih stavki čitanja.

Iz navedene tvrdnje Visinko (2010) vidi da se jezične djelatnosti nisu odjeljene te se najčešće ostvaruju u interakciji jedna s drugom. Primjerice, u nastavi nikada ne ide govorenje bez slušanja ili čitanje bez slušanja i govorenja. Dakle, sve su djelatnosti međusobno povezane.

3.4. Pisanje

Pavličević–Franić (2005) tvrdi da je "pisanje složena produktivna djelatnost koja ponajprije zahtijeva poznavanje slovnoga sustava te usvajanje gramatičko–pravopisnih pravila i normi nekog jezika" (Pavličević–Franić 2005, str. 98).

Pisanje je, ističe Rosandić (2002), jezična djelatnost u kojoj se trebaju "poznavati slova određenoga jezika i pisma, pravopisnih znakova, pravopisnih pravila, glasovnoga, gramatičkoga i rječničkoga ustroja određenoga jezika i zakonitosti oblikovanja teksta" (Rosandić, 2002, str.11).

Pisanje jest jezična djelatnost kojom se prenosi komunikacija između osobe koja piše i osobe koja čita. Kako bismo sadržaj jezika mogli zapisati, potrebno ga je najprije razumjeti.

Češi (2018) smatra da je pisanje najsloženija jezična djelatnost koja se sastoji od vještina kao što su psihomotoričke, spoznajne, metakognitivne, leksičke, kulturološke i društvene. Većina djece dolaskom u prvi razred osnovne škole ne poznaju slova i ne znaju pisati. Upravo zbog toga pisanje je jezična djelatnost koja se mora učiti, a kada se jednom usvoji, ostaje trajno. Stoga je vrlo važno, prilikom učenja pisanja, da učitelji koji poučavaju pisanje budu dobro pripremljeni i organizirani kako bi učenici savladali vještinu pisanja.

"Pisanje je visok stupanj apstrakcije. U pisanju sve valja iskazati precizno i jasno jer sugovornik nije prisutan" (Karol Visinko 2010, str.73).

Prema Visinko (2010) vještina pisanja sasvim je novi pojam za učenike i vrlo osjetljivo područje tijekom prve četiri godine osnovnoškolskog obrazovanja.

Pod pojmom "osjetljivo" misli se na to da se dijete kao malo naviklo na govor sugovornika još dok nije naučio pisati. I onda, tvrdi Visinko, (2010) kada se pojavi u prvome razredu to mu je nepoznato jer ono što je čuo od sugovornika ne zna još uvijek

upotrijebiti u pisanju upravo zbog toga što "u pisanju sve valja iskazati precizno i jasno jer sugovornik nije prisutan" (Visinko, 2010, str.73).

Rosandić (2002) uvodi pojam kultura pisanja i tvrdi da ona, sama po sebi, sadrži zakonitosti pisanoga jezika. Pisani jezik sastoji se od normi standardnog jezika (pravopisna, gramatička, stilistička i leksička), funkcionalnih stilova i oblika samoga izražavanja. Učenje pisanoga jezika i učenje govorenoga jezika međusobno su povezani. Pisani i govoreni jezik u počecima jezičnoga izražavanja bitno se ne razlikuju jer djeca uglavnom pišu točno onako kako i govore. Razlika se očituje tek negdje na kraju drugoga razreda, kada započinje osamostaljivanje pisanoga jezika.

Učenicima se već na kraju drugoga razreda zadaje pisanje sastavaka, što je i bila tema istraživanja u ovom diplomskom radu. Rosandić (2002) tvrdi kako treba izgledati pisanje sastavaka. Djecu se "vodi" u tom pisanju tako da im se postavljaju pitanja unutar strukture teksta koji se sastoji od uvoda, glavnog dijela i zaključka te oni na ta pitanja daju odgovore i tako nastaje pisani tekst.

Rosandić (2002) opisuje pokazatelje kulture pisanja: oblikovan grafemski sustav (učenici pišu slova onako kako su naučili), potrebno je usvojiti gramatičke i stilističke norme, treba znati znanja o tekstu, treba znati biti kritičan prema sebi i drugima, odnosno prema svom i nečijem tekstu; treba znati uopćiti određene značajke i vrednovati ih; treba znati uočiti pogreške koje se nalaze u tekstu.

Za stvaranje kvalitetnoga pisanoga teksta nužna je dobra ovladanost jezikom, kao temeljem jezične (pisane) proizvodnje.

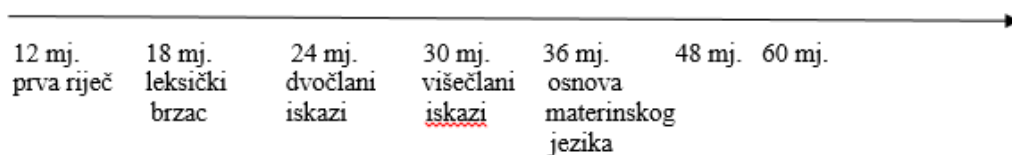
Nažalost, u suvremenim se pristupima poučavanju jezičnoga izražavanja, ova sastavnica nedovoljno naglašava. Visinko (2010) ne koristi gramatička obilježja jezika već piše o metodičkome pristupu jezičnoga izražavanja. Za dijete je nužno da najprije ovlada jezikom da bi se ono moglo izraziti. Dijete se, primjerice, može motivirati, ali to nije dovoljno ako ono nije usvojilo jezične strukture kao što su vokabular ili gramatika. Stoga će se u sljedećem dijelu teksta najprije govoriti o jezičnome razvoju kao nužnoj pretpostavci uopće ovladavanja pisanjem.

4. RAZVOJ JEZIKA

"Jezični razvoj je proces, jednako kao spoznajni, emocionalni ili socijalni razvoj" (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str.25).

Prema Kuvač Kraljević i Kologranić Belić, (2015.) jezični razvoj započinje prije samog rođenja djeteta i razvija se tokom cijeloga života. Rani jezični razvoj može se podijeliti na predjezični i jezični razvoj. Predjezični razvoj odnosi se na razvoj do pojave prvih riječi kod djeteta, što je otprilike, prva godina u djetetovom životu. No, to ne znači da razdoblje prije pojavljivanja prvih riječi nije jezični razvoj. Jest, ali se "ne proizvode jezične strukture" (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str. 27). Dakle, dijete postaje svjesno da postoji jezik, pokušavajući izgovarati prve riječi i pokušavajući razumjeti jezik, iako taj jezik nije blizak odraslima.

Slika 1. Jezični razvoj djetetova života

Izvor: Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str.31

Na slici 1. vidi se lenta vremena koja opisuje jezični razvoj unutar 60 mjeseci djetetova života. U nastavku će se opisati svako razdoblje zasebno.

Jezični razvoj započinje upravo onda kada dijete izgovori prvu riječ, otprilike u 12. mjesecu djetetova života.

"Prva riječ pojavljuje se između 10. i 14. mjeseca, a po sadržaju nosi višestruka značenja cijele rečenice pa se naziva holofraza." (Kuvač Kraljević, Kologranić Belić, 2015, str.29).

Dakle, djetetova prva riječ najčešće glasi *tata, mama, baka*. No, najčešće ta riječ ima više značenja. Kako navode Kuvač Kraljević i Kologranić Belić (2015) ta prva riječ može značiti da dijete treba hranu ili da dijete želi da ga se presvuče. Kuvač Kraljević i Kologranić Belić (2015) također navode da djeca najprije razvijaju fonološka obilježja jezika, a kada to savladaju, kreću razvijati morfologiju (oblikovanje riječi) i morfolonogiju (fonološka odstupanja u tvorbi riječi). Iako usvajanje jezika jest hijerarhijsko, ono se ipak do nekog stupnja odvija i paralelno. To znači da se ne usvoje

najprije svi glasovi pa zatim morfemi. Usvoje se glasovi, ali u to vrijeme se paralelno artikuliraju glasovi, a glasovi se spajaju u riječi, a zatim riječi u neke složenije strukture.

U razdoblju od 12. do 18. mjeseci nije dovoljno razvijen rječnik jer dijete u prosjeku proizvede samo devet novih riječi u mjesec dana. No, ako se dogodi da dijete u mjesec dana izgovori otprilike pedeset novih riječi, tada dolazi do leksičkog brzaca koji nastaje u 18. mjesecu. Kuvač Kraljević i Kologranić Belić (2015) smatraju da kada leksički brzac, odnosno nagli porast rječnika omogućuje uporabu, djeca počinju koristiti morfolologiju i sintaksu, a to znači da tada počinje razdoblje dvojezičnog iskaza. Primjerice "*tata pa-pa, neće soka, mama daj*" (Kuvač Kraljević i Kologranić Belić, 2015, str. 30). Vrlo bitno je naglasiti da djeca ne izgovaraju sve riječi gramatički ispravno, već se javljaju "pogreške na semantičko–leksičkoj i morfološkoj razini, kao npr. *hoćem, konjevi*" (Kuvač Kraljević i Kologranić Belić, 2015, str. 31). Iza tog razdoblja slijedi razdoblje osnove materinskog jezika koje označava djetetovu ovladanost temeljnih pravila jezika. To bi značilo da dijete poznaje dovoljan broj riječi u kojima može koristiti dosad naučena morfološka pravila koje povezuje u neke složenije oblike riječi te se može uspješno sporazumijevati. Kuvač Kraljević i Kologranić Belić (2015) zaključuju da jezični razvoj jest proces koji ima svoj tijek trajanja, a obilježavaju ga brojne promjene dječjeg razvoja. Sve sastavnice jezičnoga razvoja međusobno su povezane te se nadovezuju jedna na drugu. Jezični razvoj traje tokom cijelog života, a posebno ovladavanje rječnikom.

Jezični razvoj može se promatrati ne samo s obzirom na usvajanje pojedinih razina jezika (fonologija, morfolologija, sintaksa), već i na ovladavanje pojedinim vrstama riječi (i njihovim morfološkim, sintaktičkim i leksičkim obilježjima).

Budući da je tema ovoga rada uporaba pridjeva u sastavcima, u poglavlju 7. iscrpnije će se govoriti o ovladavanju pridjeva u hrvatskom jeziku, no najprije će biti riječi o pridjevima kao vrsti riječi.

5. PRIDJEVI KAO VRSTA RIJEČI

Pridjevi su promjenjiva vrsta riječi kojima se opisuje imenica uz koju stoje. Tako ističu Težak i Babić (1992) u gramatici hrvatskog jezika. Isto tako, navode da pridjevi izražavaju različite osobine bića, stvari i pojava.

U gramatici autora Silić i Pranjković (2005) navodi se da su pridjevi:

"Riječi kojima se kazuje kakvo je, čije je i od čega je ono što znači riječ uz koju stoje. Prvima se (koji odgovaraju na pitanje *kakvo?*) kazuje kakvoća ili svojstvo (kvaliteta), pa ih nazivamo kakvoćni (kvalitativni) pridjevi; drugima (koji odgovaraju na pitanje *čije?*) – pripadnost ili posvojnost (posesivnost), pa ih nazivamo posvojni (posesivni) pridjevi; trećima (koji odgovaraju na pitanje *od čega?*) – građa (materijal), pa ih nazivamo gradivni (materijalni) pridjevi." (Silić, Pranjković 2005, str. 133 / 134).

Težak i Babić (1992) pridjeve dijele po značenju: opisni ili kvalitativni (*kakvo je što?*), gradivni ili materijalni (*od čega je što?*) i posvojni ili posesivni pridjevi (*čije je što?*). Druga podjela označava jesu li pridjevi opisni ili odnosni. Marković (2010) ističe da Florschütz navodi da pridjevi kazuju kakav je predmet (*dobar dječak*), od čega je nešto (*drveni stol*) i čije je nešto (*Majina haljina*). Pitanja na koja odgovaraju pridjevi su kakav?, od čega? čiji?. Postoje tri vrste pridjeve, a to su opisni, gradivni, posvojni. (Ivan Marković, 2010).

Marković (2010) smatra da je pridjev među najvažnijim vrstama riječi zajedno s glagolom i imenicom. On također tvrdi da većina ljudi zna da su "pridjevi vrsta riječi koja označava kakvoću ili kakvo svojstvo onoga što je označeno onime čemu se pridjevi pridijevaju" (Marković 2010, str.15).

5.1. Opisni i odnosni pridjevi

Uz navedene opisne i posvojne pridjeve, pojedini jezikoslovci navode i odnosne pridjeve. Babić (1991) ističe da se ta dva pridjeva razlikuju prema tvorbi sufikasa te da često dolazi do njihova miješanja.

"Odnosni pridjevi tvore se sufiksima –ov, -ev, -in, -ljev, -ovljev, -evljev, i sufiksima koji imaju određene likove (svi na –i) osim –acki, a opisni ostalima, što znači sufiksima na nulti nastavak osim sufiksa na –ov, -ev, i –in i ostalih na –ev i sufiksom (nutli)." (Stjepko Babić, 1991, str. 352)

Znika (2008) navodi nekoliko primjera kojima se utvrđuje razlika između tih dvaju pridjeva. "Opisni pridjev u neodređenom obliku: *zemljan* – koji je od zemlje, taktičan – koji ima takta. Opisni pridjev u određenom obliku: *zemljani* – onaj koji je od zemlje i taktični. Odnosni pridjev: *zemljani* – koji se odnosi na zemlju, *taktični* – koji se odnosi na takt" (Znika, 2008, str. 232).

Što se tiče gradivnih pridjeva, navodi Babić (1991), oni nemaju tvorbenih sufiksa pa se stoga povezuju s ostalim pridjevima. On navodi i da su gradivni pridjevi najčešće dio opisnih pridjeva.

Naime, Babić (1991) smatra da odnosni pridjevi imaju opisno značenje i isto tako nema razlike između osnovnoga i prenesenoga značenja.

Kao primjer Babić ističe da Težak navodi "Junačkom desnicom uhvati neprijatelja" (Babić, 1991, str. 352).

Babić (1991) smatra da je pridjev *junačkom* u ovom slučaju i posvojni i opisni. Posvojni je iz razloga što je desnica junačka što znači da pripada junaku. A s druge strane, taj pridjev je i opisni jer on znači da je netko jak, čvrst. U tom slučaju, zanemaruje se činjenica između osnovnoga i prenesenoga značenja.

Prema Babić (1991) neki pridjevi mogu biti i opisni i odnosni. No, ako se to želi dokazati i utvrditi, treba navesti primjere koji sadrže iste razine (osnovno značenje: osnovnom značenju). Kao primjerice "*vučji tek*". Ako se zaista radi o vuku, tada je pridjev *vučji* odnosni. No, ako pridjev *vučji* odabiremo kao da je riječ o čovjeku, tada je on opisan zbog prenesenog značenja.

Znika (2008) u također spominje preneseno značenje pridjeva. Primjerice, gradivni pridjev je *zlatni* (jer je od zlata), a prenesena značenja mogu biti *zlatno dijete* (dijete

nije od zlata se misli da je dijete dobro, drago) ili *zlatne ruke* (ovdje se ne misli da su ruke od zlata, već se misli na to da se kaže da su te ruke vrijedne). Problem gramatičkoga opisa, tvrdi Znika (2008) je u tome što nedostaje nešto što će pomoći prilikom razlikovanja ovih dvaju pridjeva, odnosnih i opisnih.

5.2. Gramatičke kategorije pridjeva

"Kategorija određenosti/neodređenosti jest semantička, značenjska kategorija vezana uz imenice, no ona se ne očituje u njihovu izrazu, nego se ostvaruje uporabom drugih jezičnih sredstava." (Milas, 2013, str. 9)

Prema Barić i suradnici (1997) pridjevi se dijele na način kako određuju koju imenice na određene i neodređene pridjeve, odnosno određeni i neodređeni vid pridjeva. Oni tvrde da pridjevske vidove imaju samo opisni pridjevi. No, Milas (2013) tvrdi da neodređeni i određeni oblik pridjeva imaju i neki gradivni pridjevi kao *zlatan/zlatni, drven/drveni*) i neki posvojni pridjevi na –ov, -ev-, -in (npr. *Marijin, Petrov*). Nadalje, spominje da neki odnosni pridjevi (za koje nije sigurno jesu li opisni ili posvojni) s nastavcima –ni, –nji, –ći imaju određeni oblik kao npr. *kućni, ručni, vodeni*).

Uz posvojne pridjeve, navode Silić i Pranjković (2005) stoje i pridjevi koji kazuju nekakav odnos i nazivaju se *odnosnima* (relativnima). Oni odgovaraju na pitanje "*na što?* (na što se nešto odnosi)" (Silić, Pranjković, 2005, str.134), kao primjerice "pridjev *gradska* uz imenicu kuća (*gradska kuća*)" (Silić, Pranjković, 2005, str.134).

Sve vrste pridjeva imaju kategoriju roda (muški rod, ženski rod, srednji rod), primjerice, *lijep čovjek, lijepa torba, lijepo dijete*.

Marković (2010) ističe da u hrvatskome jeziku postoje i nepromjenjivi pridjevi, kao što su *bež, roza*.

Tafra (2014) se ne slaže s kategorijama određenosti i neodređenosti objašnjenim u gramatikama i školskim udžbenicima i smatra da se one trebaju mijenjati. Tafra (2014) zaključuje da jedino Marković (2010) točno definira kategoriju određenosti te ju ne povezuje sa sklonidbom. Tafra (2018) navodi da nije točno značenje pridjeva u morfologiji i da nije istina da su pridjevi koji završavaju u nominativu na -ø neodređeni, a oni na -i određeni jer se određenost i neodređenost pridjeva može vidjeti samo iz konteksta.

Neodređeni oblik pridjeva je onaj oblik koji označava nepoznanicu kod sugovornika, odnosno neodređeni oblik koji je označen imenicom, a određeni oblik označava poznato kod sugovornika. Neodređeni oblik pridjeva je onaj kraći oblik koji odgovara na pitanje *kakav?*, a određeni oblik pridjeva odgovara na pitanje *koji?* te je on duži.

"Jučer sam dobila dva pulovera: crn i bijel."

Crn i bijel u ovoj rečenici označavaju neodređeni oblik pridjeva jer se prvi put spominju i označavaju nepoznanicu.

"Više volim crni pulover."

Kada je informacija o puloverima već poznata i usvojena, tada se upotrebljava određeni oblik pridjeva, u ovoj rečenici to je *crni*.

Silić i Pranjković (2005) navode da Hamm smatra da su "pridjevi promjenjiva vrsta riječi trorodnih riječi sa sklonidbom i stupnjevanjem, određenim i neodređenim oblikom, a pridijevaju se imenicama i znače osobine stvari, bića i pojava" (Silić i Pranjković, 2005, str 51).

Uz posvojne pridjeve, navode Silić i Pranjković (2005), stoje i pridjevi koji kazuju nekakav odnos i nazivaju se odnosnima (relativnima). Oni odgovaraju na pitanje *na što?* (na što se nešto odnosi). Primjer jednog takvog pridjeva "pridjev *gradska* uz imenicu kuća (*gradska kuća*)."
(Silić, Pranjković, 2005, str.134)

Isto tako, pridjevi se mogu sklanjati i stupnjevati, no o tome će više biti riječ u nastavku.

5.3. Sklonidba pridjeva

Pridjevi se sklanjaju po padežima (nominativ, genitiv, dativ, akuzativ, vokativ, lokativ, instrumental). Pridjevi, koji stoje uz imenice, sklanjaju se u odnosu na imenicu.

Postoji razlika u sklanjanju određenih i neodređenih pridjeva. Milas (2013) navodi da se određeni pridjevi sklanjaju prema zamjениčkoj, odnosno duljoj sklonidbi, a neodređeni se sklanjaju prema imenskoj, odnosno kraćoj sklonidbi.

U nastavku slijede tablice sklonidbe pridjeva prema rodu (muški, ženski, srednji) i broju (jednina i množina).

Fonološki, a potom i morfološki, razlika između sklonidbe određenih i neodređenih pridjeva očituje se samo u muškome rodu, dok je razlika u ženskom i srednjem rodu isključivo fonološka (naglasna).

Tablica 1. Sklonidba određenih i neodređenih pridjeva za muški rod

muški rod – jednina		muški rod - množina	
određeni, neodređeni		određeni, neodređeni	
N	veliki, velik	N	veliki, veliki
G	velikoga / velikog, velika	G	velikih, velikih
D	velikomu / velikome / velikom, veliku	D	velikima / velikim, velikima / velikim
A	živo: velikoga / velikog, velika neživo: veliki, velik	A	velike, velike
V	veliki, veliki	V	veliki, veliki
L	velikomu / velikome / velikom, veliku	L	velikima / velikim, velikima / velikim
I	velikim, velikim	I	velikima / velikim, velikima / velikim

Izvor: Silić i Pranjković, 2005, str. 135, 136

Što se muškog roda tiče, određeni i neodređeni oblici različiti su u N, G, D i A, a isti su u V, L i I jednine, a u množini i određeni i neodređeni pridjevi imaju isti oblik.

Tablica 2. Sklonidba određenih i neodređenih pridjeva za ženski rod

ženski rod – jednina		ženski rod - množina	
određeni, neodređeni		određeni, neodređeni	
N	velika, velika	N	velike, velike
G	velike, velike	G	velikih, velikih
D	velikoj, velikoj	D	velikima / velikim, velikima / velikim
A	veliku, -	A	velike, -
V	velika, velika	V	Velike
L	velikoj, velikoj	L	velikima / velikim, velikima / velikim
I	velikom, velikom	I	velikima / velikim, velikima / velikim

Izvor: Silić i Pranjković, 2005, str. 135, 136)

Sklonidba ženskog roda jednine i množine jednaka je i kod određenih i neodređenih pridjeva.

Tablica 3. Sklonidba određenih i neodređenih pridjeva za srednji rod

srednji rod, jednina		srednji rod - množina	
određeni, neodređeni		određeni, neodređeni	
N	veliko, veliko	N	velika, velika
G	velikoga / velikog, velika	G	velikih, velikih
D	velikomu / velikome / velikom, veliku	D	velikima / velikim, velikima / velikim
A	veliko, veliko	A	velika, velika
V	veliko, veliko	V	velika, velika
L	velikomu / velikome / velikom, veliku	L	velikima / velikim, velikima / velikim
I	velikim, velikim	I	velikima / velikim, velikima / velikim

Izvor: Silić i Pranjković, 2005, str. 135, 136

Što se srednjeg roda tiče, u N, A, V i I isto se sklanjaju i određeni i neodređeni pridjevi, dok se razlikuju u G, D i L. Množina je jednaka i kod određenih i kod neodređenih pridjeva.

5.4. Stupnjevanje (komparacija) pridjeva

U komparaciji odnosno stupnjevanju pridjeva sudjeluju pridjevi koji se sklanjaju u tri stupnja: pozitiv, komparativ i superlativ. Barić i suradnici (1997) navode da se osobni pridjevi mogu stupnjevati, a ostali tek ako su u prenesenom značenju.

Silić i Pranjković (2005) navode da se komparativ tvori tvorbenim nastavcima (morfemima) –j, –ij, i –š kojima se dodaju gramatički nastavci (morfemi) –i , –a i –e. Primjer komparativa: Moj brat je *jak*. Ja sam *jači*. Komparativ je *jači*. Superlativ se tvori tako da se komparativu dodaje morfem –naj (On je *najbolji*).

6. ATRIBUTNA I PREDIKATNA FUNKCIJA PRIDJEVA

S obzirom na ulogu u strukturi rečenice, pridjevi mogu imati i atributnu i predikatnu funkciju.

"Pridjevi se mogu upotrebljavati kao dijelovi imenskoga predikata ili kao atributi, predikatni proširci ili kao poimenični." (Barić i suradnici, 1997, str.543)

Barić i suradnici (1997) navode da pridjev kao atribut može stajati uz imenicu ili imenicu koja ima prijedložni izraz. Atribut može biti samo jedan ili i više njih, bilo da je riječ o pridjevskim zamjenicama ili brojevima. Isto tako, postoji atribut izrečen imenicom uz još jednu imenicu koji se naziva imenski predikat.

Milas (2013) navodi da se pridjevi u hrvatskome jeziku pojavljuju kao dio imenskoga predikata, imenskoga predikatnoga proširka, imeničke i atributne uloge. Unutar imenskoga predikata, koristi se neodređeni oblik pridjeva koji je najispravniji za standardni jezik.

On također navodi, da kada se pridjev nalazi u nominativu, u ulozi imenskog predikatnog proširka, također ima neodređeni oblik.

"Zaokupljen rješavanjem zadatka, nije primjećivao ništa oko sebe. Mlad i naivan, pristao je odmah na taj prijedlog." (Milas, 2013, str.12).

Međutim, Milas (2013) tvrdi da se "katkad križa i s atributnom ulogom (*On je dobar. On je dobar čovjek*)." (Milas, 2013, str.15) Stoga se može reći da nema pravila kada se pridjev nalazi u atributnoj ulozi. U atributnoj ulozi zastupljen je određeni oblik pridjeva, tek negdje i neodređeni (akuzativ i nominativ, muški rod za neživo). Učenici bi trebali usvojiti znanja (gramatika hrvatskog jezika) o kategorijama određenosti i neodređenosti pridjeva i tek kada to usvoje mogu znati prepoznati pridjeve u atributnoj ulozi.

Znika (2008) tvrdi da se opisni pridjevi mogu modificirati priložima za modifikaciju (vrlo, jako..). Ukoliko se prilog *vrlo* uvrsti uz opisni pridjev u atributnoj ulozi, tada se vidi da taj prilog može biti i u određenom i u neodređenom obliku pridjeva. Kao primjere navodi: "*vrlo star čovjek*", "*vrlo stari čovjek*" (Znika, 2018, str. 123). Nadalje, Znika (2008) uzima kao primjer i jedan određeni, jedan neodređeni i jedan odnosni oblik pridjeva. Određeni je *statični*, neodređeni je *statičan*, a odnosni je *statički*. Ako tim oblicima pridjeva dodamo prilog *vrlo* kao atributima, (*To je vrlo statičan predmet/*

elektriciteta. To je vrlo *statični predmet/elektricitet je u sobi. To je vrlo statički elektricitet*) vidi se da to dobro pristaje samo uz opisne pridjeve, ali ne i uz odnosne. Uz odnosne treba uvijek staviti neodnosni pridjev (u ovom slučaju opisni pridjev kao atribut) u koji onda ima smisla uvrstiti prilog za modifikaciju. (To je *vrlo jak* statički elektricitet.)

Marković (2010) je opisao i predikatnu funkciju pridjeva. On navodi da neki pridjevi imaju samo predikatnu funkciju, odnosno mogu stajati kao "komplement kopuli u predikatu" (Marković, 2010, str.123). Pridjevi u nekim jezicima, također služe kao dopuna kopuli, a kako su pridjevi upravo modifikatori imenici, moraju se uklopiti u rečenici. Stoga se umjesto "ponosna žena", kaže "žena je ponosna." (Marković, 2010, str.123)

"U standardnome hrvatskom ograničenje imaju predikativno uporabljivi pridjevi – ako pridjev može imati obje deklinacije, u predikatu može biti samo "kratka" ('pаметan čovjek, pametni čovjek, čovjek je pametan.')." (Ivan Marković, 2010, str. 124)

"Kuzmić (2001) ustanovljuje da je od 977 pridjeva koji se morfološki razlikuju po pridjevskome vidu (inače ih ima nekoliko tisuća) 350-ak njih uporabljeno atributivno, a 300 – tinjak njih predikatno." (Ivan Marković, 2010, str. 125/126).

Dakle, što se tiče upotrebe atributivnih i predikatnih pridjeva, može se zaključiti da su ipak češći atributivni pridjevi i da se oni češće koriste.

S obzirom na gramatička obilježja, vidljivo je da su pridjevi zahtjevna vrsta riječi za usvajanje, upravo zbog toga što su jedina vrsta riječi koja imaju kategoriju određenosti i neodređenosti, sklanjati na dva načina i da jedini imaju promjenu stupnjevanja. U sljedećem poglavlju bit će objašnjeno na koji se način usvajaju pridjevi u hrvatskome jeziku.

7. RAZVOJNI TIJEK OVLADAVANJA PRIDJEVA

Što se tiče same atributne uloge, Cvikić i Alarović Slovaček (2016) navode da Nelson (1976) smatra da se u uporabi pridjeva javlja atributna uloga, koja se povećava onoliko koliko se povećava i dob djeteta, dok se predikatna smanjuje

Budući da se u ovom radu istražuje ovladavanje pridjeva u sastavcima kod djece mlađe školske dobi, važno je reći nešto o samom procesu ovladavanja pridjevima.

U ranome jezičnom razvoju uglavnom prevladavaju imenice i glagoli, a tek nešto kasnije dolazi do uporabe pridjeva i ostalih vrsta riječi.

Kuvač i Cvikić (2002) istražile su da se pridjevi u hrvatskome jeziku javljaju u dobi od 16 mjeseci, što je poprilično rano. Isto tako, utvrdile su da se "najprije usvajaju pridjevi koji znače dimenzije (*velik, malen*)" (Kuvač, Cvikić, 2016, str.6), što su potvrdila i ostala istraživanja. Prema Kuvač i Cvikić, djeca "prije usvajaju one pridjeve čije je značenje neovisno o imenici (npr. *plav auto*), kasnije one čije se značenje interpretira (modificira) s obzirom na značenje imenice (npr. *lijepa žena vs. lijepo vrijeme*)" (Kuvač i Cvikić, 2002, str. 6/7).

Djeci su razne priče i pjesme zanimljive te pokazuju zanimanje za njih, a isto tako i bogate svoj rječnik. Istraživanje je pokazalo velik postotak pridjeva u naučenom govoru. U istraživanju pridjeva u spontanome i naučenom govoru djece rane dobi (Kuvač, Cvikić, 2002) utvrđeno je da velik postotak pridjeva koje rabe djeca pripadaju naučenome govoru. Isto tako, zaključeno je da se najprije pojavljuju pridjevi u naučenom govoru, a tek onda u spontanome. Kuvač i Cvikić (2002) došle su do zaključka da djeca najprije savladaju pridjeve vezane za veličinu. Primjerice, dijete će prije ovladati pridjevima *velik, malen* nego pridjeve *crn, žut*. Ovladavanje ostalih skupina pridjeva ovisi o svakom djetetu zasebno.

Pridjeve u mlađoj školskoj dobi istraživale su Aladrović Slovaček i Cvikić (2016) o čemu će više riječi biti u interpretaciji rezultata istraživanja.

U ovom radu provedeno je istraživanje u kojem se istraživala pojavnost pridjeva u pismenom sastavku učenika niže školske dobi.

8. OPIS ISTRAŽIVANJA

8.1. Cilj i problem istraživanja

Cilj je istraživanja ispitati uporabu pridjeva u pismenim sastavcima kod djece mlađe školske dobi. Problem istraživanja bilo je ispitati koje pridjeve djeca rabe u sastavcima. Polazište za istraživanje bio je rezultat Aladrović Slovaček i Cvikić (2016) koji je pokazao relevantno slabu uporabu pridjeva u sastavcima učenika školske dobi te se ovim istraživanjem želi utvrditi hoće li se uporaba pridjeva razlikovati s obzirom na motivaciju.

8.2. Hipoteze istraživanja

1. Hipoteza: Učenici češće koriste pridjeve u pisanim tekstovima ukoliko su motivirani leksičkim zadacima.
2. Hipoteza: U sastavcima učenika koji su za pisanje motivirani leksičkim zadacima rabiće se raznolikiji pridjevi.
3. Hipoteza: U sastavcima učenika uporaba pridjeva bit će češća u atributnoj ulozi nego u predikatnoj.
4. Hipoteza: Mali broj pridjeva bit će jako frekventan, a većina pridjeva bit će upotrijebljena u malom broju sastavaka.

8.3. Uzorak istraživanja

Ispitivanje učenika provodilo se u pisanome obliku, a zadatak učenika bio je napisati sastavak na zadanu temu.

Ispitanici ovog istraživanja bili su učenici osnovne škole Antuna Branka Šimića. U istraživanju je sudjelovalo 89 učenika (N=89) iz trećih i četvrtih razreda (tri treća i tri četvrta razreda). Ispitivanje se provodilo u tri tjedna.

Istraživanje se sastojalo od eksperimentalne i kontrolne motivacije. Unutar eksperimentalne motivacije sudjelovao je 31 učenik, od čega je 15 učenika (treći razred), a 16 učenika (četvrti razred). Ostalih 58 učenika sudjelovalo je u kontrolnoj motivaciji.

8.4. Instrumenti i metode istraživanja

Instrument istraživanja bio je pismeni sastavak učenika na određenu temu koje su bile u skladu s Nastavnim planom i programom (2006) iz područja jezičnoga izražavanja. Učenici trećeg razreda opisivali su svog najboljeg prijatelja (*Moj najbolji prijatelj*), a učenici četvrtog razreda svoju učionicu (*Moja učionica*). U svih šest razreda bio je izveden sat Hrvatskog jezika iz područja jezičnog izražavanja. U jednom trećem i jednom četvrtom razredu bila je osmišljena posebna motivacija (eksperimentalna) za pisanje sastavka dok je u ostalima bio proveden običan razgovor o temi sastavka (kontrolna motivacija).

8.5. Motivacija za nastavni sat

Motivacija za temu *Moj prijatelj* bila je sljedeća: na samom početku sata učenicima je bio pušten kratki animirani film *My Beary Best Friend*. Nakon gledanja filma, slijedio je kratki razgovor (što se dogodilo?, koji su likovi?, kakvi su?). Zatim je slijedio opis likova (vanjski izgled i osobine likova). Opisi vanjskih izgleda i osobina likova koje su učenici usmeno iznosili bili su zapisani na ploči kroz "umnu mapu" (engl. mind map). Nakon toga, istom metodom "umna mapa" morali su reći kakvi prijatelji ili osobe općenito mogu biti i kakvi su njihovi prijatelji. Prije samog pisanja, učenicima je bila pročitana pjesma *Prijatelji*, Vere Zemunić, kako bi ih, uz svu ovu motivaciju, potaknula na pisanje sastavka. Motivacija za temu *Moja učionica* bila je sljedeća: na powerpoint prezentaciji učenicima je bila prikazana fotografija učionice koje su morali detaljno morali opisati. Nakon toga, učenicima su bili prikazani specifični predmeti iz učionice, više fotografija istog predmeta koji se razlikuju po nečem. Predmeti koji su bili prikazani su ploče, stolovi, stolice, zidovi, panoi. Primjerice, pet fotografija stolica, od kojih je jedna bila potrgana, druga udobna, treća mekana, četvrta stara, peta nova koje su učenici morali opisivati na temelju prikazanih fotografija. Nakon motivacije slijedilo je pisanje sastavka.

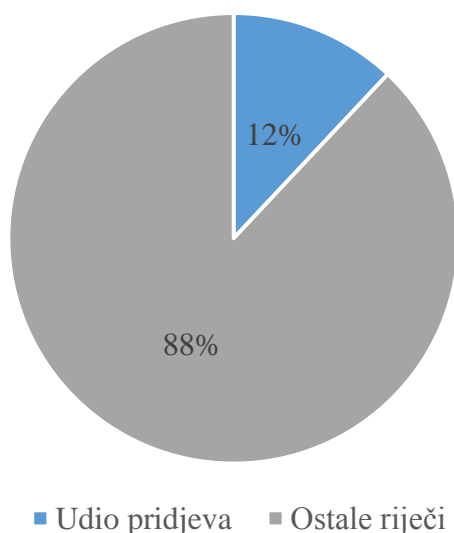
9. Rezultati istraživanja i rasprava

U svim rezultatima istraživanja upotrijebljeni su svi pridjevi iz sastavaka učenika trećih i četvrtih razreda bez obzira je li se pridjevi ponavljaju i jesu li nepravilno napisani.

9.1. Uporaba pridjeva s obzirom na dob

U nastavku rada u slici 2. prikazuje se omjer pridjeva u tekstovima učenika trećih razreda.

Slika 2. Ukupan broj pridjeva kod učenika trećih razreda

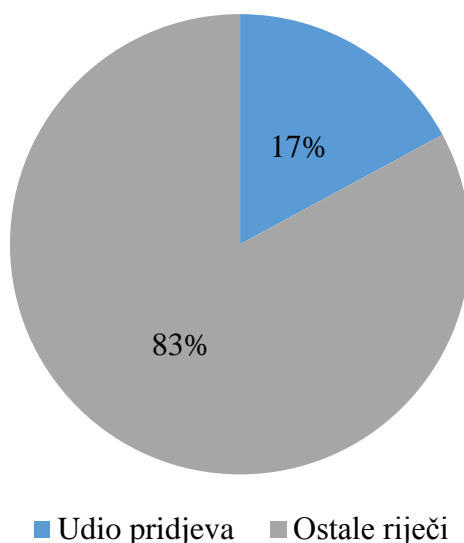

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Na slici 2. ukupan broj pridjeva u sastavcima učenika trećih razreda jest 447, a ukupan broj riječi svih sastavaka iznosi 3874. Dakle, udio pridjeva od ukupnog broja riječi svih sastavaka iznosi 12%.

Na slici 3. prikazan je omjer pridjeva u tekstovima učenika četvrtih razreda.

Slika 3. Ukupan broj pridjeva kod učenika četvrtih razreda

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

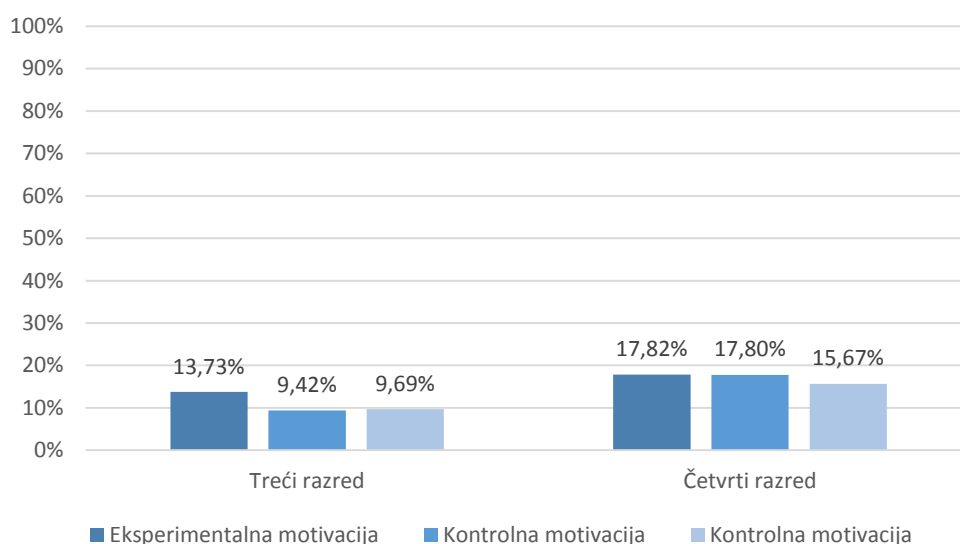
Na slici 3. vidljiva je zastupljenost ukupnog broja pridjeva svih četvrtih razreda te ona iznosi 1145 pridjeva, a ukupan broj riječi jest 6695. Dakle, udio ukupnog broja pridjeva od ukupnog broja riječi u sastavcima iznosi 17%. U tablici 5. u nastavku nalazi se ukupan broj pridjeva i ukupan broj riječi za svaki četvrti razred posebno.

Prema istraživanju Cvikić i Slovaček Aladrović (2016), gdje je uporaba pridjeva u ukupnom broju riječi vrlo niska, ovo istraživanje pokazalo se uspješnijim upravo zbog veće uporabe pridjeva. No, spomenuto istraživanje također pokazuje da se uporaba pridjeva povećava s obzirom na dob, jer u trećem razredu uporaba pridjeva iznosi 4,5%, a u šestom razredu 7,5%.

9.2. Uporaba pridjeva s obzirom na način motivacije

U nastavku rada prikazat će se uporaba pridjeva svih razreda s obzirom na motiviranost. Od ukupnog broja uporabljenih riječi u tekstu, prikazan je postotni udio pridjeva.

Slika 4. Uporaba pridjeva s obzirom na motiviranost

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Tablica 4. Udio pridjeva u svim razredima

	Treći razred	Četvrti razred
Eksperimentalna	13,73%	17,82%
Kontrolna	9,42%	17,80%
Kontrolna	9,69%	15,67%

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

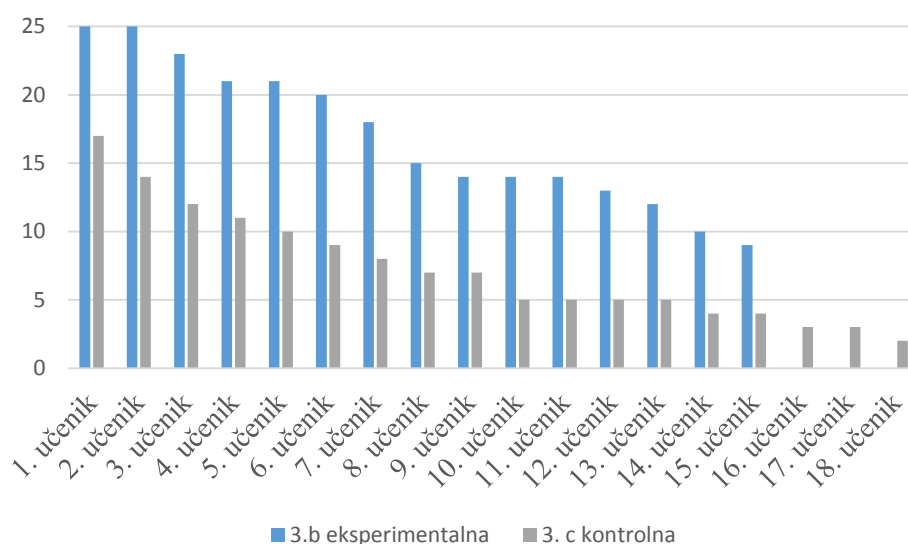
Rezultati istraživanja iz tablice 4. pokazuju da su učenici trećih razreda općenito slabiji u uporabi pridjeva, odnosno upotrebljavali su manje pridjeva u odnosu na učenike četvrtih razreda, neovisno o načinu motivacije. Pogledamo li način motivacije, učenici trećih razreda, pripadnici eksperimentalne skupine upotrijebili su 13,73% pridjeva, a učenici koji su bili pripadnici kontrolne skupine upotrijebili su 9,42% i 9,69% kod učenika četvrtih razreda manja je razlika u odnosu na motiviranost. U eksperimentalnoj motivaciji učenici su upotrijebili 17,82% pridjeva. U jednoj od kontrolnih upotrijebili su 17,80% pridjeva, što je gotovo isto kao i kod

eksperimentalne. U posljednjoj kontrolnoj motivaciji učenici su upotrijebili 15,67% pridjeva.

Prema istraživanju Baričević (2008) i Cvikić (2001) udio ukupnog broja pridjeva je 20%. Postotak jest mali u odnosu na uporabu drugih vrta riječi, ali rezultati Baričević (2008) i Cvikić (2001) pokazuju veći udio pridjeva od ukupnog broja riječi u usporedbi s ovim istraživanjem u kojem pridjevi u trećim razredima čine 12% ukupnog broja riječi i 17% u četvrtim razredima od ukupnog broja riječi.

Budući da je velika razlika između eksperimentalne i jedne kontrolne motivacije unutar trećih razreda, potrebno ih je dodatno usporediti. Rezultati se nalaze u slici 5. i tablici 5.

Slika 5. Prikaz češće uporabe pridjeva između eksperimentalne i kontrolne motivacije kod učenika u trećem razredu

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Slika 5. prikazuje razliku između eksperimentalne i kontrolne motivacije te se može zaključiti da je u ovom slučaju, motivacija odigrala presudnu ulogu. Kao što se vidi iz slike 4. postotak pridjeva u kontrolnoj motivaciji i eksperimentalnoj motivaciji jasno pokazuje da se nije desila slučajnost, nego je na dobiveni postotak utjecala motivacija jer je u obje kontrolne motivacije postotak pridjeva skoro isti. No, ne može se isto tvrditi za udio pridjeva u četvrtom razredu jer je udio pridjeva u eksperimentalnoj i jednoj kontrolnoj motivaciji gotovo jednak te se može zaključiti da u tom slučaju motivacija nije utjecala na udio pridjeva. Naime, za jako čvrst zaključak trebalo bi

provesti istraživanje u kojem bi se trebalo uzeti veći broj učenika. No, očito je da se u četvrtome razredu nije pokazala tako velika razlika, što se može dodatno istražiti.

Tablica 5. Prikaz uporabe pridjeva eksperimentalne i kontrolne motivacije učenika trećih razreda

	3. razred - eksperimentalna motivacija	3. razred - kontrolna motivacija	3. razred - eksperimentalna motivacija izražena u postotcima	3. razred - kontrolna motivacija izražena u postotcima
1. učenik	10	4	9,52	7,55
2. učenik	14	4	10,6	6,67
3. učenik	12	14	14,46	16,67
4. učenik	14	10	17,28	19,23
5. učenik	21	2	10,40	3,92
6. učenik	21	11	18,42	13,92
7. učenik	14	5	24,14	4,13
8. učenik	9	5	15,79	9,43
9. učenik	18	7	13,43	12,28
10. učenik	23	3	21,30	3,75
11. učenik	15	8	7,35	12,12
12. učenik	25	12	20,33	9,38
13. učenik	20	17	12,99	12,59
14. učenik	25	7	17,48	9,72
15. učenik	13	5	10,00	6,02
16. učenik		3		4,35
17. učenik		9		19,57
18. učenik		5		5,95

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Na slici 5. vidi se utjecaj motivacije na uporabu pridjeva. Što se eksperimentalne motivacije tiče, minimum uporabe pridjeva bio je 7,35% , a maksimum 24,14%. Kod kontrolne motivacije, udio pridjeve seže od minimuma 3,75% do maksimuma 19,57%. Prosječni postotak kod eksperimentalne motivacije iznosi 14,90%, a kod kontrolne iznosi 9,85%.

Dobiveni rezultati uporabe pridjeva s obzirom na motivaciju u trećim razredima, uspješniji su u odnosu na istraživanje Conjar (2006) u kojem je jedna učenica napisala najviše 14 pridjeva, a to iznosi 1,23%, dok je u ovome istraživanju učenik/učenica napisao/la najviše 25 pridjeva (20,33%) u eksperimentalnoj motivaciji i najviše 17 pridjeva (12,99%) u kontrolnoj motivaciji.

S obzirom na vidljive rezultate iz slike 4. i tablice 4. hipoteza da učenici češće koriste pridjeve u pisanim tekstovima ukoliko su motivirani leksičkim zadacima je potvrđena.

9.3. Uporaba raznolikijih pridjeva s obzirom na motivaciju

U tablici 6. prikazat će se pridjevi iz eksperimentalne i kontrolne motivacija u trećem razredu

Tablica 6. Pridjevi iz eksperimentalne i kontrolne motivacije u trećem razredu

Eksperimentalna motivacija	Kontrolna motivacija
bijele	bolesna
blaga	brz
brižna	cijelo
brza	crnog
crne	crvena
crvena	dobar
darežljiva	draga
dobar	društvena
dobrodušan	dugačke
draga	dug
dramsku	isti
društven	izabrana
druželjubiva	lijepa
dugačke	metalnu
dugačke	Mijina
duge	mlađ
duhovita	najbolja
eksperimentalna	bijele
hrabar	najdraži
inteligentna	najljepši
iskren	najveća
kratkih	novim
lijepa	smiješan
loša	sramežljiva
ljubazna	srebrne
ljubičasta	super
male	zajedničkog
mlađa	zaljubljenima
modro	zgodan
mršava	zlatnu
najbolja	žute
najčesći	ogromni
najdraža	pametan
najvažniji	plave
najveće	plivački
nasmijana	sretna
nasmiješene	studentski

niska	tužan
niža	velike
okrugle	visoka
omiljena	posebna
pametna	orava
plava	predivne
posebnu	predobra
pošten	pune
prava	slatka
prčasti	slični
predivnu	smeđe
probušene	zabavan
punim	zahvalna
raspuštenu	zaigran
roza	
rumene	
rumene	
slatka	
slične	
smeđa	
spreman	
srcoliki	
super	
šaljiva	
škrta	
tamnu	
tužna	
ukrašenu	
važnije	
velik	
vesel	
visoka	
vrijedna	
zaigrana	
zelene	
zelenkasto	
zlatnom	
žutim	

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Tablica 7. prikazuje broj različitih pridjeva koje su učenici koristili u eksperimentalnoj i kontrolnoj motivaciji.

Tablica 7. Broj različitih pridjeva u 3. razredu

Eksperimentalna motivacija	Kontrolna motivacija
73	51

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

U eksperimentalnoj motivaciji učenici su koristili 73 različita pridjeva, a u kontrolnoj 51.

Tablica 8. prikazuje jesu li učenici koristili jednake ili različite pridjeve u motivacijama.

Tablica 8. Broj istih i različitih pridjeva u 3. razredu

Broj istih pridjeva	Broj istih i različitih pridjeva
22	22 ista i 51 različit

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

U obje motivacije pojavila su se 22 ista pridjeva i 51 različit.

U tablici 9. prikazat će se pridjevi iz eksperimentalne i kontrolne motivacija u četvrtom razredu

Tablica 9. Pridjevi iz eksperimentalne i kontrolne motivacije u četvrtom razredu

Eksperimentalna motivacija	Kontrolna motivacija
Bijeli	bijel
bistri	bistri
cijeli	bistro
crn	cijela
crveni	crn
čistih	čestim
čudnu	čvrst
debeli	debele
desnoj	desne
dječijih	dječjim
dobra	dobre
dosadna	dodatne
draga	draga
drven	drven
dugačkim	duga
duže	dugačak
glatke	geometrijskim
išarane	glatka
kockasti	higijenskim
krem	ispucalom
lijepa	ispunjen
lijepšom	izgubljenim
lijeve	kartonska
likovni	kreativna
ljetni	kvadratnog
ljubičasta	lagana
magnetizirana	lepršave
mala	lijepa
malena	lijeve
manja	likovne
mekana	ljepša
metalne	ljubavnim
mirnih	ljubičasta
moderni	mala
nacrtni	manja
najbitnije	maštovitih
najbolji	matematička
neobrisane	metalna
neoštećene	mrisini
neudobne	nacrtni

neuredna	najboljem
niske	najvažniji
nov	narančaste
običnim	neuredne
obiteljska	obična
obljepljeni	ostale
obrisane	pametna
okrugli	papirnati
oštećen	plave
pametna	poderane
priključen	poredanih
plastična	poslagane
plava	pravokutnog
polijepljene	predivne
poredane	prekrasnim
potrgani	prostrana
prašnjav	prozorskim
predivan	prugaste
prljavi	pufastih
prozirni	pun
puna	razbijenim
razbacana	različite
razdvojene	razne
razne	raznolike
raznobojne	raznorazne
sivi	reljefna
skućena	silnog
smeđ	siva
spojene	sivkaste
star	sjajni
staromodni	smeđ
suprotne	smeđkasto
svakakvi	spojene
svijetla	srebrne
šarena	sretni
tamna	stalne
tamnozeleni	stare
učiteljičin	stražnjem
ukrašenih	sunčeve
uredna	svakakvi
uredsku	svijetla
uska	svjetloljubičasta
važne	šarena
velik	široka
visoke	školske

zahrđale	travnato
zanimljivih	učeničke
zaprljanu	učiteljičinog
zelena	ukrašeni
zelenkast	uredna
zmazan	vedrim
živahnih	velik
žuta	visoka
	vlažne
	vrijedni
	zamrljanom
	zanimljive
	zaprljane
	zelena
	zelenkaste
	žuta

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Tablica 10. prikazuje broj različitih pridjeva koje su učenici koristili u eksperimentalnoj i kontrolnoj motivaciji.

Tablica 10. Broj različitih pridjeva u 4. razredu

Eksperimentalna motivacija	Kontrolna motivacija
93	101

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

U eksperimentalnoj motivaciji učenici su koristili 93 različita pridjeva, a u kontrolnoj 101. Bez obzira na očekivano da će učenici više pridjeva koristiti u eksperimentalnoj motivaciji, pokazalo se suprotno.

Tablica 11. prikazuje jesu li učenici koristili jednake ili različite pridjeve u motivacijama.

Tablica 11. Broj istih i različitih pridjeva u 4. razredu

Broj istih pridjeva	Broj istih i različitih pridjeva
46	46 istih i 47 različitih

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

U obje motivacije pojavilo se 46 istih pridjeva i 47 različitih.

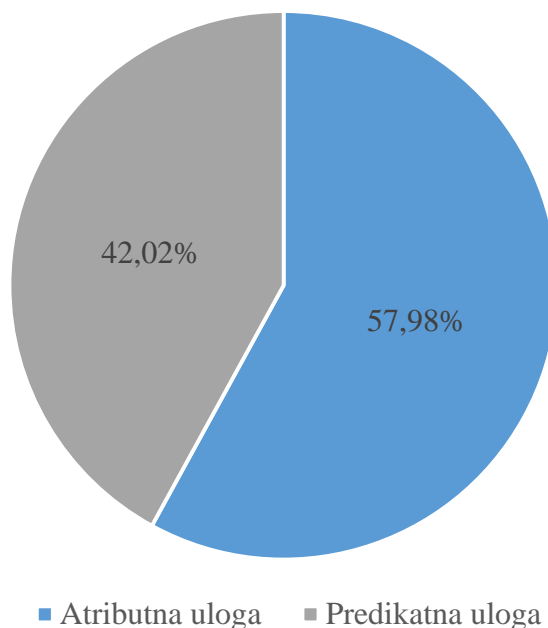
Sukladno ovom istraživanju je i istraživanje Conjar (2006) gdje se u jednoj vježbi učestalosti pojavljivanja pridjeva, pojavljuje 51 različit pridjev, kao i u ovom istraživanju broj različitih pridjeva u trećem razredu iznosi 51. U četvrtom se pojavljuje 47 različitih pridjeva što je manje u odnosu na spomenuto istraživanje.

Razlika između istih i različitih pridjeva u 3. razredu je puno veća od onih u 4. razredu. Gledajući pojedinačno razrede, druga hipoteza koja glasi da će u se sastavcima učenika koji su za pisanje motivirani leksičkim zadacima rabiti raznolikiji pridjev je potvrđena u trećem razredu u kojem je broj između istih i različitih pridjeva 29, a za četvrti nije jer je razlika između istih i različitih pridjeva samo 1. Gledajući zajedno oba razreda, i treći i četvrti, hipoteza je djelomično potvrđena.

9.4. Razlika u atributnoj i predikatnoj uporabi pridjeva

Kao što je već navedeno, pridjevi imaju atributnu i predikatnu ulogu. U nastavku na slici 6. i tablici 12. slijedi udio pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi.

Slika 6. Prikaz uporabe pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Udio pridjeva u atributnoj ulozi iznosi 57,98%, a u predikatnoj 42,02%. Takav rezultat je i bilo očekivan, jer kako se u teoriji u radu navodi, uporaba pridjeva češća je u atributnoj ulozi nego u predikatnoj.

Tablica 12. Prikaz ukupnog broja pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi u trećem razredu

RAZRED (UKUPAN BROJ)	ATRIBUTNA ULOGA	PREDIKATNA ULOGA
3. eksperimentalna motivacija	137	117
3. kontrolna motivacija	71	58
3. kontrolna motivacija	42	20
	250	195

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Iz tablice 12. vidi se da se najveći broj pridjeva nalazi u atributnoj ulozi. U eksperimentalnoj motivaciji ukupan broj pridjeva u atributnoj ulozi iznosi 137, a u kontrolnim motivacijama 71 i 42. Ukupan broj svih razreda zajedno iznosi 250. U predikatnoj ulozi unutar eksperimentalne motivacije broj pridjeva je 117, a u

kontrolnim motivacijama jest 58 i 20. Ukupan broj svih pridjeva u predikatnoj ulozi iznosi 195. Ukupan broj riječi u sastavcima u svim trećim razredima iznosi 3874. Udio pridjeva u atributnoj ulozi iznosi 6,45%, a u predikatnoj ulozi iznosi 5,03%.

Tablica 13. Prikaz ukupnog broja pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi u četvrtom razredu

RAZRED (UKUPAN BROJ)	ATRIBUTNA ULOGA	PREDIKATNA ULOGA
3. eksperimentalna motivacija	228	167
3. kontrolna motivacija	215	173
3. kontrolna motivacija	228	134
	671	474

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

U tablici 13. vidljiv je ukupan broj pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi. Zanimljiv je podatak da se u eksperimentalnoj motivaciji i jednoj kontrolnoj motivaciji pojavljuje jednak broj pridjeva u atributnoj ulozi. Preostala kontrolna motivacija sadrži 215 pridjeva. U jednoj od kontrolnih motivacija rabi se 173 pridjeva u predikatnoj ulozi. Nešto manje sadrži eksperimentalna motivacija sa 167 pridjeva, a zatim slijedi preostala kontrolna motivacija sa 143 pridjeva. Ukupan broj pridjeva u atributnoj ulozi iznosi 671, a u predikatnoj 474. Ukupan broj riječi u sastavcima učenika svih četvrtih razreda iznosi 6695. Od toga je udio pridjeva u atributnoj ulozi 10,02%, a predikatnoj ulozi iznosi 7,08%.

Prema istraživanju Milas (2013) učenici su rabili 85 pridjeva u atributnoj ulozi, a u ovome istraživanju broj je znatno veći i iznosi 250 za sve treće razrede i 671 za sve četvrte razrede.

Gledajući rezultate istraživanja iz slike 6. i tablica 12. i 13., hipoteza koja glasi da učenici češće rabe pridjeve u atributnoj nego u predikatnoj ulozi se potvrđuje.

9.5. Frekvencija i oblik pridjeva

U nastavku u tablicama 14. i 15. slijedi frekvencija pridjeva i oblik pridjeva posebno za treće i posebno za četvrte razrede.

Tablica 14. Ukupan broj frekventnih riječi u trećem razredu

Pridjev	Frekvencija	Oblik pridjeva	Frekvencija
najbolja	74	najveća	2
dobar	66	novim	2
lijepa	30	pošten	2
smeđa	28	predobra	2
plava	23	pune	2
dug	15	srcoliki	2
najdraža	13	srebrne	2
zabavan	13	bogato	1
spreman	12	brižna	1
brz	11	dramska	1
velike	11	društvena	1
crne	9	druželjubiva	1
društven	9	duhovita	1
iskren	9	fora	1
slatka	9	hrvatskom	1
visok	8	inteligentna	1
male	7	loša	1
pametan	7	ljubažna	1
predivne	7	ljubičasta	1
vesel	7	Mijina	1
isti	6	modro	1
kratke	6	najbitnije	1
mlađ	6	najbolja	1
smiješan	6	najčesći	1
cijelo	5	najdraži	1
tužan	5	najljepši	1
žute	5	ogromni	1
hrabar	4	Plivački	1
mršav	4	prčasti	1
zaigran	4	probušene	1
zelene	4	raspuštenu	1
zlatnom	4	rumene	1
bijele	3	sive	1
crvena	3	srednje	1
metalnu	3	sretna	1
najdraža	3	stare	1

nasmijana	3	Studentski	1
posebna	3	super	1
prava	3	svakakve	1
roza	3	škrti	1
slični	3	tamnu	1
sramežljiva	3	ukrašenu	1
darežljiva	2	zahvalna	1
draga	2	zajedničkog	1
najvažniji	2	zaljubljenima	1
najveća	2	zgodan	1
novim	2		
pošten	2		
predobra	2		

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Rezultati istraživanja pokazuju da frekvencija pridjeva seže od najvećeg broja 74 do broja 1. Šest pridjeva bilo je sa relativno visokom frekvencijom, a to su pridjevi *najbolja* (74), *dobar* (66), *lijepa* (30), *smeđa* (28), *plava* (23). Zatim frekvencija naglo pada do 15 pa zatim sve do 1. Prilikom opisa prijatelja u trećem razredu, učenici su najčešće koristili pridjeve *najbolja* i *dobar* (i za muški i za ženski rod) što se moglo i zaključiti s obzirom na temu sastavka.

Tablica 15. Ukupan broj frekventnih riječi u četvrtom razredu

Pridjev	Frekvencija	Pridjev	Frekvencija
bijel	97	prostrana	4
velik	89	prozirni	4
crn	53	bistri	3
mal	50	debele	3
šarena	45	draga	3
drven	42	geometrijskim	3
smeđ	35	najboljem	3
zelena	29	obljepljeni	2
lijepa	29	pametna	2
pun	26	poderane	2
star	25	potrgane	2
duga	25	prljavi	2
likovne	23	reljefna	2
razne	23	spojene	2
siv	23	srebrne	2
učiteljičin	20	ukrašeni	2
plava	16	veseli	2
žuta	16	zanimljive	2
glatka	13	zaprljane	2

ljubičasta	12	blještavo	2
učeničke	12	čestim	2
uređan	10	čudnu	2
lijeve	9	čvrst	2
metalna	8	dodatne	2
široka	7	dosadna	2
školske	7	glazbenim	2
visoka	7	higijenskim	2
čiste	7	hrvatski	2
desne	6	ikakve	1
dječijih	6	ispucalom	1
kvadratnog	6	izgubljenim	1
nov	6	jedini	1
obična	5	kartonska	1
oštećen	5	kockasti	1
predivan	5	kreativna	1
različite	5	krem	1
tamna	5	lagana	1
cijela	5	lepršave	1
crveni	4	ljubavnim	1
dobra	4	maštovitih	1
ispunjeni	4	matematička	1
manja	4	mekana	1
nacrtani	4	mirisni	1
narančaste	4	mirnih	1
neuredna	4	moderni	1
poredane	4	najvažniji	1
mekana	1	neudobne	1
mirisni	1	obiteljska	1
mirnih	1	obrisane	1
moderni	1	okrugli	1
najvažniji	1	ostalih	1
neudobne	1	plastičnim	1
obiteljska	1	pokvaren	1
obrisane	1	prašnjav	1
okrugli	1	papirnati	1
ostalih	1	prekrasnim	1
plastičnim	1	prozorskim	1
pokvaren	1	prugaste	1
prašnjav	1	pufastih	1
papirnati	1	razbacane	1
prekrasnim	1	razbijenim	1
prozorskim	1	razdvojene	1
prugaste	1	silnog	1
pufastih	1	sjajni	1
razbacane	1	skućena	1
razbijenim	1	slonovu	1
razdvojene	1	srednja	1
silnog	1	sretni	1

sjajni	1	stražnjem	1
skućena	1	strgano	1
slonovu	1	sunčeve	1
srednja	1	suprotne	1
sretni	1	svijetloljubičasta	1
stražnjem	1	šarolika	1
strgano	1	travnato	1
sunčeve	1	udobne	1
suprotne	1	umjetničke	1
svijetloljubičasta	1	uredsku	1
šarolika	1	uska	1
travnato	1	vedrim	1
udobne	1	vlažne	1
umjetničke	1	vodene	1
uredsku	1	vrijedni	1
uska	1	zadnjeg	1
vedrim	1	zamrljanom	1
vlažne	1	zprostrana	1
vodene	1	živahnih	1
vrijedni	1		
zadnjeg	1		
zamrljanom	1		
zprostrana	1		
živahnih	1		

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Rezultati istraživanja pokazuju da frekvencija pridjeva seže od najvećeg broja 97 do 1. Pet pridjeva bilo je sa relativno visokom frekvencijom, a to su *bijel* (97), *velik* (89), *crn* (53), *mal* (50), *šarena* (45). Ostalih sedamnaest pridjeva imaju frekvenciju od 42 do 10, a zatim frekvencija naglo pada od 10 sve do 1.

Tablica 16. Ukupan broj oblika riječi u trećem razredu

Pridjev	Oblik pridjeva	Pridjev	Oblik pridjeva
dobar	16	brižna	1
najbolja	13	dramska	1
lijepa	10	druželjubiva	1
dug	8	duhovita	1
bijele	8	fora	1
smeđa	8	hrvatskom	1
plava	7	inteligentna	1
visok	6	loša	1
najdaža	6	ljubažna	1
brz	5	ljubičasta	1
crne	5	metalnu	1
smiješan	5	Mijina	1
velike	5	modro	1
cijelo	4	najbitnije	1
društven	4	najčesći	1
isti	4	najdraža	1
mlađ	4	najdraži	1
predivne	4	najljepši	1
slatka	4	novim	1
žute	4	ogromni	1
crvena	3	Plivački	1
kratke	3	prčasti	1
nasmijana	3	predobra	1
pametna	3	probušene	1
posebna	3	raspuštenu	1
roza	3	rumene	1
spreman	3	sive	1
tužan	3	sramežljiva	1
zabavan	3	srebrne	1
zaigran	3	srednje	1
zelene	3	sretna	1
zlatnom	3	stare	1
darežljiva	2	Studentski	1
hrabar	2	super	1
iskren	2	svakakve	1
male	2	škrta	1
mršav	2	tamnu	1
najvažniji	2	ukrašenu	1
najveća	2	zahvalna	1
pošten	2	zajedničkog	1
prava	2	zaljubljenima	1

pune	2	zgodan	1
slični	2		
srcoliki	2		
vesel	2		
bogato	1		

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Rezultati istraživanja također pokazuju da se pridjevi nalaze u nekoliko oblika i ono seže od šesnaest oblika do jednog oblika. Primjerice, pridjev *dobar* pojavljuje se u 16 oblika, *najbolja* u 13 oblika, *lijepa* u 10 oblika. Ostali pridjevi imaju od najviše osam oblika do najmanje jednoga oblika.

Tablica 17. Ukupan broj oblika riječi u četvrtom razredu

Pridjev	Oblik pridjeva	Pridjev	Oblik pridjeva	Pridjev	Oblik pridjeva
bijel	23	neuredna	3	mirisni	1
velik	21	poredane	3	mirnih	1
crn	15	prostrana	3	moderni	1
mal	14	prozirni	3	najvažniji	1
šarena	14	bistri	2	neudobne	1
drven	13	debele	2	obiteljska	1
smeđ	13	draga	2	obrisane	1
zelena	13	geometrijskim	2	okrugli	1
lijepa	12	najboljem	2	ostalih	1
pun	12	obljepljeni	2	plastičnim	1
star	11	pametna	2	pokvaren	1
duga	10	poderane	2	prašnjav	1
likovne	10	potrgane	2	papirnati	1
razne	10	prljavi	2	prekrasnim	1
siv	10	reljefna	2	prozorskim	1
učiteljčin	10	spojene	2	prugaste	1
plava	8	srebrne	2	pufastih	1
žuta	8	ukrašeni	2	razbacane	1
glatka	7	veseli	2	razbijenim	1
ljubičasta	6	zanimljive	2	razdvojene	1
učeničke	6	zaprljane	2	silnog	1
uredan	6	blještavo	1	sjajni	1
lijeve	5	čestim	1	skućena	1
metalna	5	čudnu	1	slonovu	1
široka	5	čvrst	1	srednja	1
školske	5	dodatne	1	sretni	1
visoka	5	dosadna	1	stražnjem	1
čiste	4	glazbenim	1	strgano	1
desne	4	higijenskim	1	sunčeve	1
dječijih	4	hrvatski	1	suprotne	1
kvadratnog	4	ikakve	1	svijetloljubičasta	1
nov	4	ispucalom	1	šarolika	1
obična	4	izgubljenim	1	travnato	1
oštećen	4	jedini	1	udobne	1
predivan	4	kartonska	1	umjetničke	1
različite	4	kockasti	1	uredsku	1
tamna	4	kreativna	1	uska	1
cijela	3	krem	1	vedrim	1
crveni	3	lagana	1	vlažne	1
dobra	3	lepršave	1	vodene	1
ispunjeni	3	ljubavnim	1	vrijedni	1
manja	3	maštovitih	1	zadnjeg	1
nacrtani	3	matematička	1	zamrljanom	1
narančaste	3	mekana	1	zprostrana	1
				živahnih	1

Izvor: Rezultati istraživanja, izrada autora

Pridjevi u četvrtome razredu imaju najviše 23 oblika riječi, a najmanje 1. Primjerice, pridjev *bijel* ima 23 oblika, *velik* ima 21 oblik, *crn* ima 15 oblika, a ostali pridjevi imaju od četrnaest do jednog oblika.

Prema istraživanju Cvikić i Slovaček Aladrović (2016) isti se pridjevi ponavljaju u nekoliko oblika, primjerice pridjev *lijep* (9 oblika), *dobar* (5 oblika), *mala* (3 oblika). U spomenutom istraživanju pridjev *super* rabi se u čak nekoliko oblika. Iako se očekivalo da će u ovom istraživanju biti češća uporaba pridjeva *super* prilikom opisa prijatelja, *super* se pojavljuje samo u jednom obliku i to u trećem razredu.

Prema rezultatima ovog istraživanja, iz tablice 18. i tablice 19. vidi se da je mali broj pridjeva jako frekventan, dakle, treća hipoteza koja glasi da će mali broj pridjeva bit jako frekventan, a većina pridjeva bit će upotrijebljena u malom broju sastavaka se potvrđuje.

10. ZAKLJUČAK

Na početku ovog rada opisuju se teme koje su povezane sa samim pisanjem sastavaka, što je i bio zadatak učenika u navedenom istraživanju. Glavni je cilj bio ispitati uporabu pridjeva u pismenim sastavcima kod djece mlađe školske dobi.

Za dobivene rezultate u prvoj hipotezi, vezano za treće razrede, presudna je motivacija. U dvije kontrolne motivacije gotovo je isti udio pridjeva 9,42% i 9,69%, a u eksperimentalnoj motivaciji udio pridjeva je znatno veći i iznosi 13,73%. Ovaj rezultat je iznenađujuć jer se u kontrolnoj motivaciji nije očekivala tako velika razlika u uporabi pridjeva. Dakle, može se smatrati da je u trećim razredima veliku ulogu odigrala motivacija s obzirom na upotrebu pridjeva. Iako je hipoteza potvrđena za oba razreda, u četvrtim razredima nema gotovo nikakve razlike između eksperimentalne i jedne kontrolne motivacije, pa se može zaključiti da nije presudna motivacija, već dob učenika. To bi značilo da se učenici četvrtog razreda izražavaju bolje i preciznije nego li učenici trećih razreda te da njima nije nužna posebna motivacija, dovoljno im je vlastito iskustvo. Druga hipoteza djelomično je potvrđena, dakle, što se trećih razreda tiče je potvrđena, a što se četvrtih razreda tiče nije potvrđena. U trećem razredu razlika između istih i različitih pridjeva je 29, a u četvrtom razredu je razlika između istih i različitih pridjeva samo 1, što nije bilo očekivano. Treća hipoteza je potvrđena, veći udio pridjeva u atributnoj ulozi 57,95% potvrđuje činjenicu da je udio pridjeva u atributskoj funkciji češći nego u predikatnoj. Četvrta hipoteza također je potvrđena te broj frekventnih riječi u četvrtom razredu seže od minimuma 1 do maksimuma 97, a u trećem razredu od minimuma 1 do maksimuma 74. Kao što je i potvrđeno, mali broj riječi jako je frekventan. U trećem i četvrtom razredu pet, šest pridjeva bilo je jako frekventno, a zatim se broj naglo spuštao. Prilikom opisa najboljeg prijatelja, velika većina učenika u svome sastavku napisao je pridjev *najbolji* prijatelj. Kod opisa učionice najčešći pridjevi bili su *bijel*, *zelena*, *crn*, *velik*. I kod jednih i kod drugih učenika pridjevi s velikom frekvencijom riječi pojavljuju se u većini sastavaka.

Prema rezultatima istraživanja, presudnu ulogu u čestoj uporabi pridjeva ne mora uvijek imati motivacija, nekada to ovisi i o dobi učenika. Primjerice, učenici četvrtih razreda imaju bogatiji rječnik i razvijeniji vokabular, stoga i ne postoji velika razlika u uporabi pridjeva s obzirom na način motivacije. U slučaju trećih razreda, gdje se jasno vidi da učenici češće rabe pridjeve prilikom eksperimentalne motivacije, da se

zaključiti da učenici nemaju dovoljno bogat rječnik i treba se veća pažnja posvećivati tomu.

Postavlja se pitanje "Što djetetu vrijedi jezično izražavanje bez ovladavanja jezika?" Učenici najprije trebaju dobro ovladati osnovnim sadržajima jezika, vokabularom i gramatikom te bogatiti rječnik i tek onda će se moći preciznije i ljepše izražavati. Stoga je nužno u nastavi hrvatskoga jezika, provoditi vježbe koje će jačati spomenute jezične strukture.

DODACI

POPIS SLIKA

Slika 1. Jezični razvoj djetetova života

Slika 2. Ukupan broj pridjeva kod učenika trećih razreda

Slika 3. Ukupan broj pridjeva kod učenika četvrtih razreda

Slika 4. Uporaba pridjeva s obzirom na motiviranost

Slika 5. Prikaz uporabe pridjeva eksperimentalne i kontrolne motivacije učenika trećih razreda

Slika 6. Prikaz uporabe pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi

POPIS TABLICA

Tablica 1. Sklonidba određenih i neodređenih pridjeva za muški rod

Tablica 2. Sklonidba određenih i neodređenih pridjeva za ženski rod

Tablica 3. Sklonidba određenih i neodređenih pridjeva za srednji rod

Tablica 4. Udio pridjeva u svim razredima

Tablica 5. Prikaz uporabe pridjeva eksperimentalne i kontrolne motivacije učenika trećih razreda

Tablica 6. Pridjevi iz eksperimentalne i kontrolne motivacije u trećem razredu

Tablica 7. Broj različitih pridjeva u 3. razredu

Tablica 8. Broj istih i različitih pridjeva u 3. razredu

Tablica 9. Pridjevi iz eksperimentalne i kontrolne motivacije u četvrtom razredu

Tablica 10. Broj različitih pridjeva u 4. razredu

Tablica 11. Broj istih i različitih pridjeva u 4. razredu

Tablica 12. Prikaz ukupnog broja pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi u trećem razredu

Tablica 13. Prikaz ukupnog broja pridjeva u atributnoj i predikatnoj ulozi u četvrtom razredu

Tablica 14. Ukupan broj frekventnih riječi u trećem razredu

Tablica 15. Ukupan broj frekventnih riječi u četvrtom razredu

Tablica 16. Ukupan broj oblika riječi u trećem razredu

Tablica 17. Ukupan broj oblika riječi u četvrtom razredu

PRILOZI

Prilog 1. Pisana priprema za individualni sat – 3. i 4. razred

**REPUBLIKA HRVATSKA
UČITELJSKIFAKULTET U
PETRINJI**

Odsjek u Petrinji

Trg Matice hrvatske 12

44 250 Petrinja

Škola: Osnovna škola Antuna Branka Šimića

Učitelj/ica: Danijela Brebrić

Student/ica: Anđela Miloloža

PISANA PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE NASTAVNE JEDINICE

NASTAVNI PREDMET: Hrvatski jezik

NASTAVNO PODRUČJE: Jezično izražavanje

NASTAVNA TEMA: Stvaralačko pisanje – oblikovanje kraćeg sastavka

NASTAVNA JEDINICA: Stvaralačko pisanje – oblikovanje kraćeg sastavka

RAZRED: 3.b

NADNEVAK: 17. svibnja 2018.

PROFESORICA METODIKE HRVATSKOGA JEZIKA: Božica Vuić, prof.

KLJUČNI POJMOVI: uvod, glavni dio, zaključak u sastavku

VRIJEDNOSTI: znanje

KOMPETENCIJE: komunikacija na materinskomu jeziku

CILJ SATA: naučiti oblikovati i pisati sastavaka u sklopu stvaralačkog pisanja

OBRAZOVNA POSTIGNUĆA: oblikovati i pisati sastavak uz poticaj

TIP SATA: sat ponavljanja

ISHODI UČENJA: prepoznati uvod, glavni dio i završetak priče, samostalno napisati kraći sastavaka pravilno koristeći uvod, glavni dio i završetak

ZADATCI NASTAVE:

a) obrazovni: razumjeti kako oblikovati i napisati sastavaka uz poticaj i naučena pravopisna pravila važna za pisanje tekstova

b) funkcionalni: naučiti pisati sastavak uz poticaj poštujući pravopisna pravila, pravilno oblikovati uvod, glavni dio, završni te uočavati pojedine dijelove teksta u novinama, časopisima i drugim medijima

c) odgojni: poticati urednost i točnost pri pisanju, razvijati interes za čitanje i stvaranje pisane poruke

NASTAVNE METODE: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda izražajnog čitanja, metoda opisivanja, metoda govorenja, slušanja, metoda pismenog izlaganja

OBLICI NASTAVE: frontalni rad, individualni rad

NASTAVNI IZVORI, SREDSTVA I POMAGALA: udžbenik *Carstvo riječi*, školska ploča, kreda, PPT prezentacija, računalo

KORELACIJA: Hrvatski jezik - Jezik, Jezično izražavanje, medijska kultura

MEĐUPREDMETNE TEME: učiti kako učiti

METODIČKI SUSTAVI: interpretativno - analitički

KOMUNICIRANJE: Učiteljica – učenik, učiteljica – učenici, učenik - učenici

MJESTO IZVOĐENJA NASTAVNE JEDINICE: učionica

VREMENSKI OPSEG IZVOĐENJA: 45 min

TIJEK IZVOĐENJA NASTAVNOG SATA:

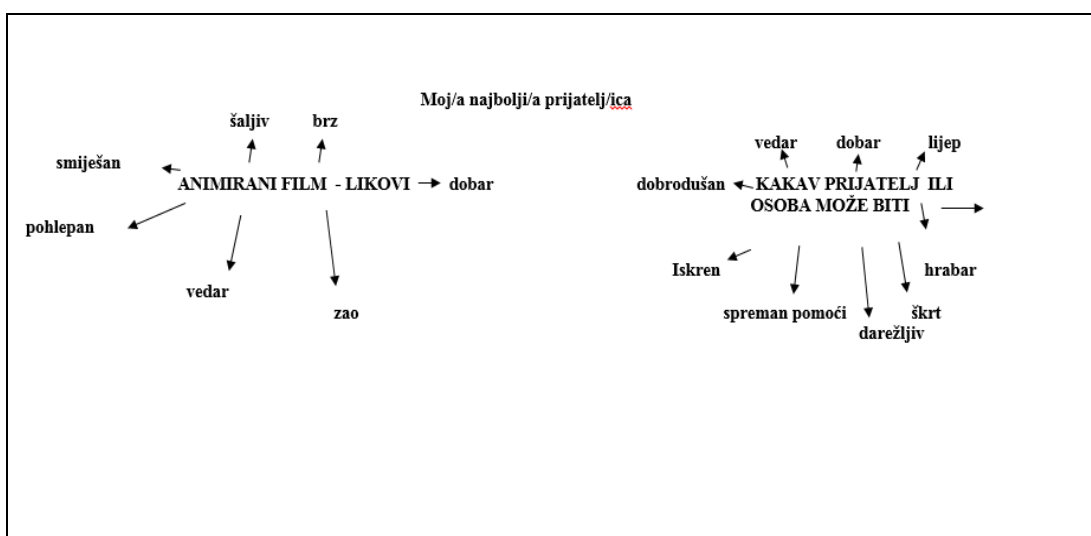
Nastavna etapa	Nastavne metode, izvori i sredstva	Sadržaj nastavne situacije	Zadaća nastavne situacije
1. EVOKACIJA	Metoda gledanja Metoda slušanja	Pozdravljam učenike i predstavljam se. S: Dobar dan! Ja sam Anđela i danas ćemo se družiti na satu Hrvatskoga jezika. U: Dobar dan! a) Motivacija	Stvoriti ugodno radno ozračje.

	<p>Metoda razgovora</p> <p>Učenicima puštam kratki animirani film na engleskome jeziku "My beary best friend." Kada završi film, slijedi kratak razgovor o tome.</p> <p>S: Što se dogodilo u filmu?</p> <p>U: Na početku filma lovac želi uhvatiti medvjeda i ubiti ga, no, kada mu medvjed pomogne da ne padne u provaliju, lovac mijenja mišljenje i postaje prijatelj medvjedu.</p> <p>Metoda usmenog izlaganja</p> <p>S: Koji se likovi pojavljuju u animiranom filmu?</p> <p>U: Medvjed i lovac.</p> <p>S: Kakvi su oni?</p> <p>U: Lovac je zao na početku, a kasnije postaje dobar.</p> <p>U: A medvjed je dobar i šaljiv.</p>	<p>Pripremiti i motivirati učenike za daljnji rad</p> <p>Razvijati sposobnost usmenog izražavanja</p> <p>Razviti usmjereno slušanje</p>
<p>2. REALIZACIJA</p>	<p>Nakon razgovora, s učenicima provodim aktivnost "umna mapa". Učenici mi opisuju likove iz filma (vanjski izgled i osobine), a ja zapisujem na ploču. Zatim, u drugoj umnoj mapi zadatak im je reći kakvi sve prijatelji i osobe općenito mogu biti.</p> <p>S: Kakav je lovac?</p> <p>U: Zao, podmukao, smotan</p> <p>S: Kako izgleda lovac?</p> <p>U: Mali, mršav, ima bradu i smeđe hlače, ima smeđe oči.</p> <p>S: Kakav je medvjed i kako izgleda?</p>	

		<p>U: Medvjed je ogroman, velik, smiješan, dobar, spreman pomoći.</p> <p>S: A kakve prijatelj osobine još može imati?</p> <p>U: Dobrodušan, marljiv, vrijedan, zao, škrt, pohlepan, spreman pomoći, darežljiv, veseo</p>	
1. Najava sadržaja		Pozorno se smjestite i poslušajte pjesmu Prijatelji, Vere Zemunić.	Razumijevanje pročitano g teksta
	<p>Metoda čitanja</p> <p>Metoda slušanja</p>	Izražajno, jasno i glasno čitam tekst pazeći na vrednote govorenoga jezika	Razviti usmjereno slušanje
		<p>Nakon pročitane pjesme slijedi kratka stanka od nekoliko sekundi kako bi učenici sredili dojmove o pjesmi koju su čuli.</p> <p>S: O čemu govori pjesma?</p> <p>U: O prijateljstvu.</p> <p>S: Što je za vas prijateljstvo?</p> <p>U: Prijateljstvo je za mene sve, prijateljstvo je za mene blago..</p> <p>S: Kakav prijatelj vam treba?</p> <p>U: Dobar prijatelj, pravi prijatelj..</p>	Razvijati sposobnost zapažanja, sposobnost mišljenja i zaključivanja

<p>3. REFLEKSIJA</p>		<p>Nakon što učenici napišu svoje sastavke, pitam ih želi li netko svoje sastavke pročitati pred svima. Prozivam dvoje učenika koji svoje sastavke čitaju jasno, glasno i razgovijetno kako bi ga/ju svi u razredu dobro čuli.</p>	<p>Razvijanje interesa za čitanje i pisanje</p>
-----------------------------	--	--	--

PLAN PLOČE:

REPUBLIKA HRVATSKA
UČITELJSKI FAKULTET U ZAGREBU

Odsjek u Petrinji

Trg Matice
hrvatske 12

44 250 Petrinja

Škola: Osnovna škola Antuna Branka Šimića

Učitelj/ica: Lidija Petrović

Student/ica: Anđela Miloloža

PISANA PRIPRAVA ZA IZVOĐENJE NASTAVNE JEDINICE

NASTAVNI PREDMET: Hrvatski jezik

NASTAVNO PODRUČJE: Jezično izražavanje

NASTAVNA TEMA: Opisivanje

NASTAVNA JEDINICA: Opisivanje

RAZRED: 4.c

NADNEVAK: 17. svibnja 2018.

PROFESORICA METODIKE HRVATSKOGA JEZIKA: Božica Vuić, prof.

KLJUČNI POJMOVI: stvaran opis, slikovit opis

VRIJEDNOSTI: znanje

KOMPETENCIJE: komunikacija na materinskomu jeziku

CILJ SATA: naučiti oblikovati i pisati sastavaka u sklopu stvaralačkog pisanja

OBRAZOVNA POSTIGNUĆA: razlikovati stvaran i slikovit opis; opisivati prema planu (usmeno i pisano).

TIP SATA: sat ponavljanja

ISHODI UČENJA: prepoznati uvod, glavni dio i završetak priče, samostalno napisati kraći sastavaka pravilno koristeći uvod, glavni dio i završetak

ZADATCI NASTAVE:

a) obrazovni: razumjeti kako oblikovati i napisati sastavaka uz poticaj i naučena pravopisna pravila važna za pisanje tekstova

b) funkcionalni: naučiti pisati sastavak uz poticaj poštujući pravopisna pravila, pravilno oblikovati uvod, glavni dio, završni te uočavati pojedine dijelove teksta u novinama, časopisima i drugim medijima

c) odgojni: poticati urednost i točnost pri pisanju, razvijati interes za čitanje i stvaranje pisane poruke

NASTAVNE METODE: metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda opisivanja, metoda govorenja, slušanja, metoda pismenog izlaganja

OBLICI NASTAVE: frontalni rad, individualni rad

NASTAVNI IZVORI, SREDSTVA I POMAGALA: udžbenik *Čarolija riječi*, školska ploča, kreda, PPT prezentacija, računalo

KORELACIJA: Hrvatski jezik - Jezik, Jezično izražavanje

MEĐUPREDMETNE TEME: učiti kako učiti

METODIČKI SUSTAVI: interpretativno – analitički, korelacijsko - integracijski

KOMUNICIRANJE: Učiteljica – učenik, učiteljica – učenici, učenik - učenici

MJESTO IZVOĐENJA NASTAVNE JEDINICE: učionica

VREMENSKI OPSEG IZVOĐENJA: 45 min

TIJEK IZVOĐENJA NASTAVNOG SATA:

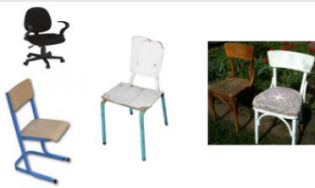
Nastavna etapa	Nastavne metode, izvori i sredstva	Sadržaj nastavne situacije	Zadaća nastavne situacije
4. EVOKACIJA	<p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda usmenog izlaganja</p>	<p>Pozdravljam učenike i predstavljam se.</p> <p>S: Dobar dan! Ja sam Anđela i danas ćemo se družiti na satu Hrvatskoga jezika.</p> <p>U: Dobar dan!</p> <p>a) Motivacija</p> <p>Učenicima na PowerPoint prezentaciji prikazujem fotografije dviju učionica. Njihov zadatak je opisati fotografije sa što više detalja.</p> <p>S: Kakva je učionica na prvoj fotografiji?</p> <p>U: Razni učenički odgovori.</p> <p>S: Kakva je učionica na drugoj fotografiji?</p> <p>U: Razni učenički odgovori.</p>	<p>Stvoriti ugodno radno ozračje.</p> <p>Pripremiti i motivirati učenike za daljnji rad</p> <p>Razvijati sposobnost usmenog izražavanja</p> <p>Razviti usmjereno slušanje</p>

<p>5. REALIZACIJA</p>	<p>Metoda gledanja</p> <p>Metoda opisivanja</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda zapažanja</p> <p>Metoda usmenog izlaganja</p> <p>Metoda opisivanja</p> <p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda zapažanja</p> <p>Metoda usmenog izlaganja</p>	<p>Nakon kratkog razgovora i opisa fotografija, s učenicima provodim iduću aktivnost. Na PowerPoint prezentaciji prikazujem fotografije predmeta iz učionice na način da se na jednom slide- u nalazi primjerice, pet fotografija stolice različitih oblika i izgleda. Učenici moraju opisati određeni predmet što detaljnije.</p> <p>S: Što vidimo na prvoj fotografiji?</p> <p>U: Vidimo školske ploče.</p> <p>S: U redu. Kakve su školske ploče?</p> <p>U: Jedna je zelena i čista, druga je bijela i uredna, a treća je crna i neuredna.</p> <p>S: Tako je. Kakva je ploča na dodir? Kakva je vaša ploča?</p> <p>U: Ploča je glatka na dodir. Naša ploča je zelena i velika, glatkog je dodira i nekad zna biti neuredna od neobrisane krede.</p> <p>S: Kakve su klupe na fotografijama?</p> <p>U: Smeđe, oštećene, izbušene, nove, prljave, velike.</p> <p>S: Kakve vi imate klupe?</p> <p>U: Naše klupe su velike, smeđe su, imaju metalne drške za torbe, imaju police, neke klupe su išarane.</p> <p>S: Može li netko opisati stolice?</p> <p>U: Jedna stolica je nova, jedna je crna i uredska, jedna je uništena, a dvije su stare.</p> <p>S: Kakve su te stolice u usporedbi s vašima?</p>	<p>Razvijati sposobnost usmenog izražavanja</p> <p>Razviti usmjereno slušanje</p> <p>Razvijati sposobnost usmenog izražavanja</p> <p>Razviti usmjereno slušanje</p>

	<p>Metoda razgovora</p> <p>Metoda opisivanja</p> <p>Metoda pismenog izlaganja</p>	<p>U: Naše stolice su male, tvrde i neudobne kada dugo sjediš. Smeđe su boje s plavim rubovima.</p> <p>S: Kakvi su zidovi na sljedećoj fotografiji?</p> <p>U: Jedan zid je bijeli i novi, jedan je zid potrgan i izbušen, a jedan je kameni i lijepi.</p> <p>Prozivam učenika da pred svima opiše zidove unutar svoje učionice.</p> <p>U: Zidovi su bijeli, malo prljavi od otisaka cipela, zidovi su veliki, i glatkog su dodira.</p> <p>S: Što vidite na idućoj fotografiji?</p> <p>U: Vidimo panoe.</p> <p>S: U redu. Kakvi su oni?</p> <p>U: Jedan je smeđi i hrapavi, a jedan je bijeli i glatki.</p> <p>S: Što imaju na sebi?</p> <p>U: Imaju prekrasne učeničke radove.</p> <p>S: Kako vi ukrašavate svoje panoe i kakvi su oni?</p> <p>U: U našoj učionici panoi su smeđi i hrapavi i bijeli i glatki, kao i na fotografijama. Na panoe stavljamo učeničke radove, plakate, razne fotografije.</p> <p>Nakon aktivnosti, najavljujem učenicima pisanje sastavka na temu Moja učionica.</p>	
<p>6. REFLEKSIJA</p>		<p>Nakon što učenici napišu svoje sastavke, pitam ih želi li netko svoje sastavke pročitati pred svima.</p> <p>Prozivam dvoje učenika koji svoje sastavke čitaju jasno, glasno i razgovijetno kako bi ga/ju svi u razredu dobro čuli.</p>	<p>Razvijanje interesa za čitanje i pisanje</p>

PLAN PLOČE:

Moja učionica

LITERATURA

1. Babić, S. (1991). *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti globus.
2. Barić i sur. (1997) *Hrvatska gramatika*. Zagreb : Školska knjiga.
3. Baričević, V., Kekelj, M. (2009). Udio vrsta riječi u tekstu na primjeru Lukina i Ivanova evanđelja. *Lahor*. 4 (8), 170-182.
4. Conjar, S. (2006) Uporaba pridjeva u učeničkim pismenim sastavcima: *Metodika*. 7 (2), 313-326.
5. Cvikić, L., Slovaček Aladrović, K. Što je opisno u pridjevima.
6. Česi, M. (2018). *Stvaranje pisanjem*. Zagreb: Ljevak.
7. Gudelj – Velaga, Z. (1990). *Nastava stvaralačke pismenosti*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Kuvač Kraljević, J. (2015). *Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama*. Zagreb: 2000.
9. Kuvač Kraljević, J., Cvikić, L. (2002). Pridjevi u ranome jezičnome razvoju, utjecaj pjesama, priča i razbrajalica. *Dijete i jezik danas*. 95-114.
10. Marković, I. (2010) *Uvod u pridjev*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Milas, M. (2013). Uporaba određenih i neodređenih pridjevskih oblika u Hrvatskome jeziku i poduka o njima u nastavi Hrvatskoga jezika. *Izvorni znanstveni članak*. 11. (1), 9-24.
12. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. (2006) *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. Zagreb: 10 000.
13. Pavličević – Franić, D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa.
14. Rosandić, D. (2002). *Od slova do teksta i metateksta*. Zagreb: Profil.
15. Silić, J. i Pranjković I. (2005). *Gramatika hrvatskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga
16. Tafra, B. Matoš i ledolomac na maturi.(2013). *Jezik: Časopis za kulturu književnog jezika*. 61 (1-2), 14-25.
17. Težak S., i Babić, S. (1992) *Gramatika hrvatskog jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Visinko, K. (2010) *Jezično izražavanje u nastavi Hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
19. Znika, M. (2008) *Sintaksa i semantika*. Zagreb: Pergamena.

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZJAVI RADA

Izjavljujem da sam diplomski rad pod naslovom "Pridjevska sastavnica opisivačkih tekstova učenika nižih razreda osnovne škole" napisala samostalno služeći se znanjem stečenim tijekom studija te navedenom literaturom.

Andela Miloloža
